

primorski

dnevnik

Vlada pripravlja ustrezeni zakonski osnutek, ki ga bo predložila parlamentu

Amato hoče izredna pooblastila za premostitev gospodarske krize

Izjemne ukrepe naj bi sprejemali le tedaj, ko bi guverner razglasil stanje nevarnosti
Lira še vedno v težavah, marka spet visoko, dolar pa se je včeraj nekoliko okrepil

RIM — Amatova vlada bi rada imela v naslednjih treh letih izredna pooblastila na področju gospodarske politike, tako da bi lahko tudi izredno posegala vsakokrat, ko bi guverner emisijskega zavoda na podlagi monetarnih in finančnih parametrov razglasil, da je gospodarski sistem v resni nevarnosti. Tedaj bi izvršna oblast na lastno pest, brez predhodnega posvetovanja s komer koli, za krajši ali daljši čas prekinjala izpolnjevanje svojih obveznosti glede javnih izdatkov, ustavljala najemanje kreditov, po mili volji prilagojevala davčne in prispevne stopnje ter pospeševala ali zadrževala denarne naložbe. To je povedal sam ministrski predsednik na tiskovni konferenci takoj po zaključku včerajšnje seje vlade, na reakcije pa seveda ni bilo treba dolgo čakati.

Iz vrst opozicije so začeli kpljati očitki, češ da hočejo ministri prevzeti popoln nadzor nad gospodarsko politiko, v Palači Madama in na Montecitoriu tudi niso vsi zadovoljni, saj menijo, da bi izjemna pooblastila vladnim močem pomenila humdo okrnitev vloge, ki pripada senatorjem in poslancem, podjetniški krogi so nekam skeptični, sindikalisti pa v glavnem mlačni, češ, nobenih posebnih ukrepov ni tre-

ba, izvajajo naj se obstoječi zakoni. Toda, ali bi uresničitev Amatove zamisli res predpostavljala svojevrsten »udar«, kakor se je izrazil Bossi-jev privrženec v parlamentu? Ministrski predsednik je to odločno zavrnil z dvojno utemeljitvijo: prvič, ker naj bi vlada sprejemala izredne ukrepe edinole v primeru, ko bi jo za to pooblastil guverner Bance d'Italia Carlo Azeglio Ciampi kot nekakšen arbiter super partes, in drugič, ker naj bi z vlado sodelovala posebna dvozbornična, torej mešana parlamentarna komisija, ki bi jo imenovali ad hoc.

Drugače povedano, ministrski svet bo pripravil »zakon o gospodarski stabilnosti«, ki ga bo predložil v odobritev senatu in poslanski zbornici in ki bo nekakšna inačica zakona, kakršnega so uvedli ob koncu šestdesetih let v Nemčiji - sicer pa so svoj čas podobno ukrepali tudi v Franciji in Belgiji pa še kje drugje.

Šef Palače Chigi je novost opravičil z okoliščino, da se je finančno-gospodarsko stanje v državi po začetku pretresa na mednarodnih deviznih tržiščih še znatno poslabšalo, da pa se temu ne gre zoperstaviti z »uničujočimi«
potenzami. S tem je hotel reči med drugim, da nika-

kor ne gre ogroziti stabilnosti menjalnih tečajev in prav tako ne seveda devalvirati lire, čeprav se le-ta z veliko težavo kosa z marko, ki se je včeraj povzpela do vrednosti 764,60 proti 764,29 predvčerajšnjim. Ne samo, kake četrte ure so bili milanski borzni agenti dobesedno na trnih: AFX, filiala tiskovne agencije France Press, je (sklicujoč na neke zaupne listine) sporočila, da se Bundesbank ogreva za razvrednotenje šibkih deviz znotraj evropskega denarnega sistema, torej predvsem lire, funta šterlinga in španske pezete. Glavobol je trajal vse dotlej, dokler vesti ni demantiral sam nemški emisijski zavod s pripombo, da jo je razširila neka trgovska banka. Marka se je sicer okrepila tudi zaradi kaše, v katero so zabredle skandinavske devize kljub posegom v bran tečajne stabilnosti na Švedskem, Finskem in Norveškem. Pač pa se je s tem okoristil dolar, ki je kotiral na včerajšnjem fiksingu 1.074,20 lire proti 1.065,15 v torek.

Kazalnik milanske borze MIB je tretji dan zapovrstjo poskočil, tokrat za 1,82%. Najbolj so se kajpak ovrednotile delnice Credit (+13,9%) in to spričo napovedi o skorajšnji delni privatizaciji denarnega zavoda Credito italiano (IRI).

De Mita bo vodil komisijo za ustavne reforme

RIM — Predsednik KD Ciriaco de Mita je bil včeraj izvoljen za predsednika parlamentarne komisije za institucionalne reforme. De Mita je prejel 40 glasov od razpoložljivih 60, zanj sta, poleg predstavnikov vladnih strank, volila tudi DSL in PRI. Na podpredsedniško mesto sta bila izvoljena Augusto Barbera (DSL) in Luigi Covatta (PSI), na tajniško funkcijo pa Ersilia Salvato (SKP) in Marcello Staglieno (Severna liga). Predsedstvo komisije se je takoj po izvolitvi srečalo s predsednikoma obeh zbornic parlamenta Giorgiom Napolitanom in Giovannijem Spadolinijem, prvo sejo pa je sklicalo za jutri.

Novoizvoljeni predsednik parlamentarne komisije je izjavil, da sestava predsedstva vzbuja optimizem za uspešno delovanje komisije. Podpora DSL in PRI zato ne smemo razumeti kot uvod v skorajšnji vstop obeh strank v vlado, saj ima komisija širok pomen in presega strankarske interese.

Po sestrelitvi italijanskega letala in napadu na kolono Unproforja

Zajamčiti varnost humanitarnim konvojem je sedaj najpomembnejša naloga diplomacije

Scalfarove zahteve o davčni pravičnosti

MADRID — Predsednik italijanske republike Oscar Luigi Scalfaro je v španski prestolnici, kjer se nahaja na obisku, včeraj imel uradne razgovore. To je prvi obisk na tujem italijanskega predsednika. Scalfara je spremljal zunanji minister Colombo, oba pa sta se srečala s španskim kraljem Juanom Carlosom.

Na razgovorih sta državnika razpravljala predvsem o procesu evropskega združevanja, precejšen odmev pa so na tiskovni konferenci imele tudi njegove izjave o enem izmed aktualnih vprašanj v tem trenutku — davčni politiki italijanske vlade. Načetje tega vprašanja ni bilo nepričakovano, saj Amatova vlada prav te dni dopolnjuje gospodarski načrt za prihodnje leto. Scalfaro je poudaril, da težave, ki pestijo državo, terjajo žrtvovanja. Tisti, ki to zahteva, ima dolžnost in pravico to storiti. Vendar pravice in dolžnosti imajo tudi davkoplačevalci, v prvi vrsti to, da se breme porazdeli sorazmerno. Scalfaro se je pri tem sklical na načelo »par condicio«
plačajo naj skratka vsi, vsakdo pa naj to stori po svojih zmogljivostih. Glede maastrichtskega sporazuma sta tako Juan Carlos kot Scalfaro bila mnenja, da je njegov duh začasno v krizi, da pa se da še marsikaj rešiti. V primeru, da bi ga francoski volilci zavrnil, bi to bilo brezpredmetno, saj se proces evropskega združevanja ne more ustaviti. Dolžnost Evrope pa je tudi ta, da se začne ozirati na bivši sovjetski imperij, saj bi v nasprotnem primeru to imelo dalekosežne posledice.

LJUBLJANA — Sestrelitev italijanskega tovornega letala v bližini Sarajeva, ki je močno prizadela mirovna prizadevanja mednarodne skupnosti ter zavrla pošiljanje človekoljubne pomoči v Bosno in Hercegovino, še ni niti uradno razjasnjena, ko je iz te države prišla novica o novih žrtvah med pripadniki mirovnih sil Združenih narodov. V torek zvečer so namreč v bližini sarajevskega letališča Butmir neznanici napadli oskrbovalni konvoj vozil Unproforja, ki je prispel iz Beograda. Napad je trajal približno pet minut, v njem pa sta bila ubita dva francoska pripadnika mirovnih sil Združenih narodov, trije francoski vojaki pa so bili ranjeni. Skupno število smrtnih žrtev med pripadniki zaščitnih sil Svetovne organizacije se je tako povzpelo na trinajst, od njihove razporeditve na območju nekdanje Jugoslavije pred petimi meseci pa je bilo 284 tudi ranjenih.

Predstavnik Združenih narodov v New Yorku je v zvezi z napadom dejal, da so neznanci očitno pripravili zasodo, ni pa omenil, kdo naj bi bil za napad odgovoren. Tudi Reuter je iz virov blizu poveljstva Unproforja izvedel, da so konvoj napadli iz zasede ter da doslej še ni znano, katera stran je odgovorna za napad. Sopredsedujoči ženevske konference o nekdanji Jugoslaviji lord David Owen je včeraj na londonskem letališču pred odhodom v Zagreb izjavil, da uboj dveh častnikov iz sestave Unproforja v Sarajevu ne bo zavrl prizadevanj mirovnih sil Združenih narodov za vzpostavitev miru v Bosni in Hercegovini. Ta dogodek pa bo, po mnenju Owna, dodatno otežil človekoljubno misijo v Bosni in Hercegovini. Owen je tudi dejal, da še ne more povedati, katera stran je napadla konvoj Unproforja. To oceno lahko dajo samo

ljudje na terenu, vendar so ti previdni in ne želijo nikogar obtožiti, dokler ne bodo imeli trdnih dokazov.

Medtem pa je visoki predstavnik Unproforja, ki je želel ostati anonimen, za agencijo France Press dejal, da so napad na konvoj Združenih narodov s človekoljubno pomočjo v bližini sarajevskega letališča izvedli Bosanci. Predstavnik Unproforja je še povedal, da so na konvoj, ki je prihajal iz Beograda, streljali z območja, ki je pod nadzorom bosanskih sil. Dodal je tudi, da je konvoj brez incidenta prečkal območja, ki jih nadzorujejo Srbi in da gre po njegovem mnenju za akcijo s političnimi motivi. Z njo so Bosanci skušali dokazati, da je vsakršna človekoljubna pomoč za Sarajevo nemogoča in da je edini odgovor na spopade vojaško posredovanje Zahoda proti Srbom, je še dejal anonimni predstavnik Unproforja.

Spričo zadnjega napada na konvoj zaščitnih sil Združenih narodov ne preseneča novica, da je delovna skupina mednarodne konference o nekdanji Jugoslaviji včeraj dopoldne v Ženevi začela preučevati varnost predstavnikov Svetovne organizacije, ki v Bosno in Hercegovino dovažajo človekoljubno pomoč. Kot je poročala tiskovna agencija France Press na sestanku omenjene delovne skupine poleg osmih predstavnikov Bosne in Hercegovine, Hrvaške in ZR Jugoslavije sodelujejo tudi predstavniki hrvaškega in srbskega naroda v Bosni in Hercegovini. Predsednik delovne skupine je od vseh udeležencev zahteval, naj konkretno predlagajo, kako bi povečali varnost, še posebej na območju Sarajeva. Ta delovna skupina je razpravljala tudi o prepovedi vojaških poletov, izboljšanju komunikacij in

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Craxi odpravil zadržke DSL v Internacionali

RIM — Occhettova Demokratična stranka leve bo na prihodnjem berlinskem zasedanju postala polnopravna članica Socialistične internacionale. To je presenetljiv rezultat včerajšnjega končnega srečanja delegacije DSL najprej s socialdemokrati, nato še s socialisti. Prav Craxi je namreč predvčerajšnjim imel še dvome in pomisleke glede članstva DSL, zaradi Occhettovega odnosa do Amatove vlade. Kako so te pomisleke včeraj odpravili, ni povsem jasno, saj sta tako Craxi kot Occhetto včeraj zagotavljala, da za »zeleno luč«
ni bila ne zahtevana in ne dana nobena »protiusluga«.

Po vsemu sodeč je moral Craxi kloniti, saj so celo socialdemokrati vztrajali, da mora DSL postati polnopravni član Internacionalne. Socialdemokratski tajnik Vizzini je namreč prepričan, da bo članstvo Occhettove stranke kljub različnemu odnosu do sedanje vlade pozitivno vplivalo na razvoj italijanske leve in približevanju vseh njenih treh strank, kar je za državo v tem kriznem obdobju življenjske važnosti.

Že danes bodo poskusili odpraviti pat pozicijo v slovenski skupščini

BOGO SAMSA

LJUBLJANA — Sinoči je predsedujoči ugotovil, da v slovenski skupščini ni pogojev za glasovanje o odločilnem volilnem zakonu, sejo prekinil, skupščina bo na skupnem zasedanju ponovno razpravljala in sklepala danes dopoldne. To je klasična pat pozicija, ker se ni nič odločilo in ker so vse opcije še vedno odprte, saj lahko zakon danes sprejmejo, ali pa zavrnejo. Mlatenje prazne slame, dolgotrajno prerekanje glede pravilniških postopkov in razna glasovanja, dejansko skrivajo bojazen večjega dela slovenske desnice pred volitvami.

Izoblikovala so se tri stališča. Pozicija je okrog ključnih problemov glasovala strnjeno — razen hude proceduralno volilne napake v začetku —, opozicija pa je delovala in izsilje-

vala pod taktirko poslanca Demosa Starmana, ob obotavljajočem se predsedniku krščanskih demokratov Peterletu. Starman in njegovi hočejo izpodkopavati volitve, Peterle pa hoče ohraniti enotnost desnice, toda istočasno tudi vztraja, da je za volitve brez pogojev.

Vse se je pričelo z napako pozicije, ko so zavrnil dva amandmaja o zakonu o izvolitvi državnega sveta, nekakega senata, ki pa je sestavljen podobno kot sedanj zbor združene-ga dela in ki naj odraža neposredne interese regij in raznih socialnih kategorij. Med njimi je tudi zahteva, da se črta člen, po katerem bi imela gospodarska zbornica Slovenije avtomatično štiri mesta. Vendar v bistvu ni šlo za ta vprašanja temveč za predhodni skupni dogovor, da bodo ta dva člena črtali. Obstajajo utemeljeni sumi, da je pri tajnem glasovanju del

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Preiskovalci nadaljujejo zasliševanja aretiranih ljudi

Ali je bila v mehanizme korupcije vpletena tudi kalabrijska mafija?

REGGIO CALABRIA — Kalabrijski sodniki so včeraj nadaljevali zasliševanja aretirancev, vpletenih v škandal o podkupninah. Na vrsti sta bila bivši župan Reggio Calabrie Luigi Aliquo in bivši občinski odbornik Antonio Biasi. V naslednjih dneh nameravajo zaslišati tudi deželnega tajnika KD Maria Quattroneja, ki je, sodeč po prvih ugotovitvah, bil ključna osebnost v »odboru«, zadolženim za sprejemanje in razdeljevanje podkupnine. Preiskovalci skušajo ugotoviti tudi, ali je bila v mehanizme korupcije vpletena tamkajšnja 'ndrangheta. Preiskava vsekakor ne bo lahka, saj se je organizirani kriminal pri prevzemanju javnih zakupov (z namenom, da bi se izognil restriktivnim določilom zakona Rognoni-La Torre), posluževal tretjih, navadno nekaznovanih oseb. Preiskovalci upajo tudi, da bodo pojasnili ozadje umora bivšega predsednika državnih železnic Lodovica Ligata; slednjega so umorili pred tremi leti, po nekaterih trditvah naj bi ga umorili spritno tega, ker se je pripravljala na povratek na kalabrijsko politično prizorišče.

Tudi v Milanu nadaljujejo z zasliševanji. Pred sodniki se je včeraj zagovarjal bivši tajnik milanske KD Mau-

rizio Prada, ki je doslej pojasnil že marsikatero podrobnost o milanskem škandalu.

Škandal o podkupninah je odmeval tudi na vsedržavnem prazniku dnevnika Unità v Reggio Emilii. Na okrogli mizi, posvečeni temu vprašanju, je namestnik glavnega urednika tednika Espresso Giampaolo Pansa dejal, da smo priča kapituliranju političnih strank. To velja tudi za DSL, saj je — po njegovem — težko verjetno, da tajnik Occhetto ni nič vedel o vpletenosti njegove stranke v milanski škandal. Član tajništva DSL Antonio Bassolino je poudaril, da je DSL gotovo delala napake, vendar največjo odgovornost za nastalo stanje imata stranki, ki sta v največji meri krojila politiko v povojnem času, tj. KD in PSI. Socialist Valdo Spini je dejal, da je PSI na razpotju: lahko na pobudo samega Craxija stopi na pot preobrazbe, lahko pa tudi razpade. Drugačnega mnenja pa je bil koordinator gibanja Rete Leoluca Orlando. Slednji je izrazil prepričanje, da se je Craxijev čas že iztekel in da zato ne predstavlja več nevarnosti za demokracijo; to pa ne velja za zdajšnji politični sistem, ki lahko še vedno povzroči precej zla.

nadaljevanji s 1. strani - nadaljevanji s 1. strani

● Zajamčiti

o tem, da bi tudi protiletalsko oborožitev vključili v težko oborožitev, ki naj bi jo nadzorovale mirovne sile OZN.

Vprašanje zavarovanja, pa tudi nadaljnja usoda pošiljanja humanitarne pomoči v Bosno in Hercegovino, bo vsekakor ena poglavitnih tem pogovorov predsedujočih mednarodne konference o nekdanji Jugoslaviji Cyrus Vancea in lorda Owna, ki sta včeraj začela obisk v glavnih mestih treh republik nekdanje Jugoslavije. V Zagrebu naj bi se sestala s hrvaškim predsednikom Tudjmanom, poveljnikom modrih čelad generalom Nambiarjem in verjetno tudi z voditeljem Hrvatov v Bosni in Hercegovini Bobanom. V Sarajevu naj bi se Vance in Owen danes sestala s predsednikom Bosne in Hercegovine Izetbegovićem, predstavnikmi človekoljubnih organizacij in voditeljem srbske skupnosti Karadžićem. V Beogradu pa je za jutri napovedan sestanek obeh predsedujočih na mednarodni konferenci o nekdanji Jugoslaviji s premierom ZR Jugoslavije Panićem, predsednikom Čosićem in srbskim predsednikom Miloševićem. Cyrus Vance naj bi se v nedeljo v Sloveniji sestal tudi s slovenskim vodstvom.

Tudi Svet Evrope naj bi danes in jutri na sestanku v Carigradu obrav-

naval razmere v nekdanji Jugoslaviji. Na sestanku, sklicanem na pobudo Turčije, sodelujejo zunanji ministri ali njihovi namestniki iz 27 držav članic Sveta. Ministri naj bi v Carigradu sprejeli posebno izjavo, v kateri bodo zahtevali spoštovanje človekovih pravic in narodnostnih manjšin na območju nekdanje Jugoslavije. Turški zunanji minister Çetin pa je že včeraj napovedal, da bo Turčija na tem sestanku vnovič zahtevala, da je treba prelivanje krvi v Bosni in Hercegovini ustaviti z vojaškim posredovanjem usmerjenim na srbske položaje. Minister Çetin omenjeno zahtevo pojasnjuje tudi z oceno, da je po londonski konferenci vse bolj jasno, da z diplomatsko akcijo prelivanja krvi v Bosni in Hercegovini ni mogoče ustaviti.

Kot poročajo, se je na zločinski napad na konvoj Unproforja med prvimi odzval uradni Pariz, ki je z ogorčenjem sprejel novico o novih žrtvah v vrstah francoskih vojakov iz sestave mirovnih sil. Zunanji minister Dumas je napad označil za vojni zločin. Oglasil se je tudi tiskovni predstavnik komisariata Združenih narodov za begunce v Zagrebu, ki je napovedal, da bodo Združeni narodi kljub zločinskemu napadu na enote mirovnih sil nadaljevali pošiljanje človekoljubne pomoči v Sarajevo. Gre predvsem za konvoje, ki vsak teden peljejo iz Splita proti Sarajevu. Medtem pa je tudi britanski obrambni minister napovedal, da utegne London poslati dobršen del vojakov v okviru dodatnih mirovnih sil Združenih narodov, ki naj bi jih že v kratkem odobrili Varnostni svet. Velika Britanija je ponudila 1.800 vojakov, skupaj pa naj bi bosansko-hercegovska bojišča prišlo 6.500 pripadnikov modrih čelad.

Cyrus Vance, ki je skupaj z Davidom Ownom včeraj dopotoval v Zagreb je takoj ob prihodu izjavil, da je umor dveh francoskih vojakov zločin, ki ga ne bi smeli tolerirati. Storitve tega zločina bi morali kaznovati je še dejal Vance. Ko je komentiral probleme, s katerimi se soočajo na območjih pod zaščito mirovnih sil na Hrvaškem je Vance dejal, da je treba storiti vse za normalizacijo razmer in za povratek beguncev na svoje domove. (NIA)

● Že danes

opozicije glasoval načrtno narobe, toda ostalo je tudi dejstvo, da so

lahko z argumenti očitali večini verolomnost in vztrajali na teh obtožbah.

Sledilo je glasovanje o popravkih zakona za izvolitev državnega zbora, novega slovenskega parlamenta. Z veliko prepričljivo večino so bili vsi politično značilni popravki zavrnjeni in predvsem tako imenovani »Udbovski amandma«, po katerem bi morali kandidati podpisati izjavo, da niso sodelovali z Udbo ali katero koli tujo obveščevalno službo.

Sledilo je več prekinitev, ki jih je vedno izval Starman in ki naj bi služile medijski promociji njegovih stališč. V ta namen je prekinil zasedanje in sklical tiskovno konferenco, katero pa so vsi slovenski novinarji z izjemo poročevalca Slovenca, bojkotirali, ker ne pristajajo na dvojno delo: istočasno morajo slediti skupščini in njegovim tiskovnim konferencami.

Po začetnih peripetijah so končno sejo ponovno prekinili in na predlog Peterleta so se sestali predsedniški strank in poslanskih klubov. Dogovorili so se, da popravijo napako narejeno zjutraj. Zato bodo dali takoj na glasovanje zakonski predlog o volitvah za štiri člane državnega sveta. Ponoči naj bi sestavili nov zakonski predlog, ki ga bodo podpisali vsi predstavniki poslanskih klubov in ki bo upošteval zavrnjena popravka, danes pa bodo to novo besedilo sprejeli po najhitrejšem možnem postopku. Včeraj pa bi po tem sporazumu morali glasovati o zakonu o državnem zboru.

Nekaj minut kasneje pa so Demos in Peterle povsem spremenili vsebino dogovora: res so zavrnili zakon o volitvah v državni svet in so že pričeli tipkati besedilo novega zakona, toda Demos in Peterletovi kršćanski demokrati so blokirali glasovanje za zakon v državni zbor. Tako se je vse skupaj končalo v polni negotovosti.

Toda kažejo se tudi obrisli zanimive drugačne rešitve, ko bi predsednik skupščine Bučar na osnovi nekdanjega volilnega zakona v zelo kratkem času razpisal volitve in s tem presekala gordijski voz zavlčevan. To omogoča drugi člen ustavnega zakona, ki določa, da morajo biti volitve do konca leta, v kolikor pa do takrat ne bo sprejet novi volilni zakon se uporabljajo določila starega. Toda Demosova opozicija že napoveduje, da bi v takem primeru volitve bojkotirala.

Zaradi nerešenih nacionalnih in manjšinskih vprašanj

V Evropi bojazen pred »balkanizacijo«

V Ženevi se nadaljujejo pogajanja o razmerah v nekdanji Jugoslaviji, kajpak na temelju sklepov nedavne londonske konference. Poleg članov takorekoč vodilnega odbora, ki mu načeljujeta Owen in Vance (nekdanja zunanja ministra Velike Britanije in ZDA), je pričelo z delom tudi šest komisij, med katerimi prednjačita tista, ki se neposredno ukvarja s stanjem v Bosni in Hercegovini, ter komisija, ki pa razpravlja o nasledstvu nekdanje Jugoslavije.

Tudi v Ženevi je vse bolj prozorno znamenje, da je evropsko celino prevzel dobesedno strah, da se utegne krvav način reševanja medsebojnih zlasti etničnih problemov, razširiti tudi na druge evropske predele. Ko je Carrington odšel, je seveda izjavil, da žal ni več kos pogajanjem, da zato odhaja, ter da se najbolj boji prav prodora »jugoslovanskih načinov obračunavanja« na druga evropska področja.

Že v Londonu so nekateri pogajalci opozarjali, da sta poleg Balkana takorekoč kritični zlasti dve področji: Severna Irska in kričeče manjšinsko vprašanje (zlasti madžarsko) na podonavskem območju. O teh dveh območjih govore zdaj tudi v Ženevi; nekateri udeleženci ugotavljajo, da je na Severnem Irskem že tako prava vojna, medtem ko se utegne problematika manjšin na podonavskem območju do skrajnosti zaostriiti že v kratkem.

Ravno v trenutku, ko so v Londonu podpisovali listine o nekdanji Jugoslaviji, je prišla vest, da je na Irskem padlo še nekaj ljudi in da tam tako imajo že 3 tisoč žrtev. Kakor je znano so se začeli tamkajšnji večji spopadi (manjši so bili stalno tudi prej) leta 1969 v Londonderryu, v času ko je bil katoliški sprevod po mestu. Demonstranti so zahtevali resnično spoštovanje človekovih pravic; mirovni shodi so od tedaj v vseh večjih irskih mestih; rezultat pa predstavljajo zmeraj večja teroristična dejanja s številnimi žrtvami, žal največ med civilisti, kakor je primer tudi v Bosni in Hercegovini.

Tudi na Severnem Irskem so se sčasoma verskim motivom pridružili drugi. Za neodvisnost te dežele se danes bojujejo številne organizacije, med katerimi so IPLO, INCA, UDA, predvsem pa seveda IRA. Tudi tam so ob stopnjevanju bojov nastajale frakcije, ki pa jih je danes že težko ugotoviti, kar je seveda še poseben problem pri pogajanjih. Podobno kakor v BiH, kjer se sicer jasno ve, da je spopade zanetila srbska megalomanija. Stranka Sim Fein je nedavno v imenu nekaterih uporniških struj predlagala začasno premirje, toda storila je luknjo v vodi.

Položaj na Severnem Irskem je že več kot žarišče spopadov v

Evropi; tamkajšnje razmere dokaj zgovorno povedo zakaj se Velika Britanija upira temu, da bi poslala svoje vojake, da bi v okviru Združenih narodov pomagali reševati jugoslovansko krizo. Na dan začetka »jugoslovanskih« pogajanj v Ženevi je v Belfastu padlo še nekaj žrtev; med udeleženci pogajanj je bilo slišati, da se bo teror zagotovo stopnjeval, ko bodo pogajanja, kakor kaže, prenesli v Pariz, saj se Francija pravzaprav ima za glavnega pobudnika nedavne londonske konference. Etnični spopadi v Bosni in Hercegovini podgigajo tudi druge.

Nevarno, mestoma pa tudi že napeto, je na Podonavskem območju; te dni je predstavnik Madžarske v Ženevi dejal, »da mora žal ponoviti, da vojna v BiH vznemirja tudi druge kraje v Evropi, kjer lahko pride do podobnih katastrof«. Znano je, da so v Bratislavi, glavnem mestu skorajšnje nove države Slovaške, sprejeli pred dnevi prvo ustavo, ki pa žal, kakor kaže, ne upošteva povsem manjšin in njihovih pravic. Zlasti za opeharjene se imajo Madžari, ki žive na Slovaškem; skupaj jih je nad 550 tisoč.

Madžarski predstavniki domala uradno sodijo, da je na Slovaškem zavladal »totalitarizem«. Nedavni »svetovni madžarski kongres« je posvaril zlasti pred razmerami na Slovaškem; problemi pa so tudi drugje: zaradi etničnih skupnosti (v tem primeru spet zavoljo preganjanja madžarskega prebivalstva) vlada strupeno ozračje tudi med Madžarsko in Romunijo, kjer je, kakor se spominjamo, diktator Ceausescu padel potem ko se je upor razširil prav iz Temišvara, kjer je demonstrirala madžarska manjšina.

Madžarski zunanji minister Geza Jezsensky v zadnjem času neposredno v imenu vlade poziva k strpnosti. V Budimpešti je rekel, »da so že razmere v Bosni dovolj hude za vso Evropo«; pojasnjuje sicer, da kar tretjina Madžarov živi zunaj madžarske države, da pa je treba, če že manjšine ponekod preganjajo, podvojiti mirovne napore, ne pa »nasedati rešitvam«, kakršne uporabljajo v nekdanji Jugoslaviji, kjer je sicer veliko Madžarov tudi v Vojvodini, v kateri je zdaj po dolgem in počez srbska oblast.

Seveda pa ne gre samo za madžarsko skupnost, marveč tudi za druge, ki se v podonavskem okolju imajo za zapostavljene. Okoliščine, ki napovedujejo nevarnost, so zmeraj večje. Spori so že, spopadi so na vidiku. In domala sleherna država v Evropi ima svoje probleme, povezane z etničnimi odnosi. S tega vidika je v Londonu takorekoč »javno« prodiral strah pred razširitvijo konfliktov v nekdanji SFRJ na vso celino.

MIRO KOCJAN

Zakaj v Benetkah ni bilo nobenega slovenskega režiserja?

BENETKE — Filmski festival v Benetkah je v torek, 9. septembra, pripravil srečanje-seminar filmskih avtorjev vzhodne in srednje Evrope. Ugotavljamo, da ni bilo slovenskega predstavnika, čeprav je bil na seznamu poročevalcev najavljen režiser Franci Slak.

Ko se promociji slovenskega filma ponuja tako ugledna priložnost, bi bila prisotnost kvalificiranega zastopnika toliko bolj pomembna, ostala pa je povsem neizkoriščena. Zakaj?

Prizadeti opazovalci, novinarji in sodelavci Dela, Stopa Primorskega dnevnika, Primorskih novic in TV Slovenija.

ALEŠ DOKTORIČ

GLEDALIŠČE »POLITEAMA ROSSETTI« - TRST

slavnostni dobrodelni koncert
v nedeljo, 27. septembra, ob 21. uri

FILHARMONIČNI ORKESTER MILANSKE SCALE

dirigent

RICCARDO MUTI

na sporedu

BUSONI, CASELLA, FAURÉ, DEBUSSY

ob 150 letnici banke

CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE

ert

predprodaja vstopnic: Trst U.T.A.T. pasaža Protti 2

CPL planiranje kulturnih prired.

Napotki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja za vplačilo nepremičninskega davka

Prvi maneuver Amatove vlade je že navrgel kup nevšečnih obveznosti. Ena izmed najbolj neprijetnih je gotovo novi nepremičninski davek - Imposta Straordinaria sugli Immobili (ISI), ki se je sicer pojavil v izredni obliki, da bi pripomogel k delnemu kritju brezna v državnem proračunu, a se bo tako rekoč ustalil kot občinski nepremičninski davek ICI za potrebe prav tako praznih blagajn občinskih uprav.

Kot zapoveduje zakonski odlok 11.07.1992 št. 333, morajo davek ISI plačati vsi lastniki napremičnin (zgradb in zazidljivih zemljišč) oz. koristniki raznih pravic na nepremičnine dne 11.07.1992, od užitka (usufrutto) do uporabe (uso), stanovanja (abitazione), pod pogojem, da so slednje vpisane v zemljiški knjigi (tavolare). Najemniki so izvzeti plačevanja davka. Solastniki pa morajo za isto nepremičnino plačati v sorazmerju.

Druge kategorije lastnikov nepremičnin oziroma nepremičnine, ki so izvzete plačevanja davka ISI so:

- a) Država, dežele, pokrajine, občine, gorske skupnosti, konzorciji med imenovanimi ustanovami, krajevne zdravstvene enote, samostojne zdravstvene javne ustanove in zavodi za ljudske gradnje;
- b) zgradbe, namenjene bogoslužju in v lasti katoliške Cerkve;
- c) zgradbe v lasti tujih držav, ki so oproščene ILOR-ja;
- d) zgradbe nepridobitniških ustanov, namenjene izobraževanju;
- e) zgradbe, namenjene socialnim in kulturnim dejavnostim;
- f) zgradbe katastrske kategorije od E/1 do E/9;
- g) zgradbe in zazidljiva zemljišča, podvrženi stečaju, likvidaciji, konkordatu.

Davek ISI v višini 3% (promilov) vrednosti nepremičnine je treba plačati do 30.09.1992 oziroma vse do 15.12.1992 le z minimalnim 3% dodatkom na dolžni znesek zaradi obresti. Vsi lastniki uživajo delno razbremenitev na prvo hišo: prvih 50 milijonov vrednosti je neobdavčenih, na ostalo vrednost pa plačajo le 2% (promila) davka.

Znesek davka izračunamo na osnovi vrednosti nepremičnine: A) za zgradbe na osnovi ovrednotene katastrske rente (rendita catastale);

B) za zazidljiva zemljišča na osnovi njih vrednosti;

a) Katastrska renta naj bi predstavljala povprečni letni dohodek glede na posamezno zgradbo (unità immobiliare urbana) in nam služi za določitev vrednosti zgradb. Katastrsko rento zaračunamo po novem (od 1.1.1992) na podlagi sledečih podatkov:

a) OBČINA: gre za katastrsko občino, ki večinoma sovпада z administrativno;

b) KATASTRSKA CONA: določa homogene gradbene površine (prim. tabela 2);

c) KATEGORIJA: določa zgradbe z isto namembnostjo. Za izračun ISI pridejo v poštev kategorije A, B, C. Katastrsko vrednost zgradb skupine D določi sam davčni urad. Skupina E pa je izvzeta plačevanja davka ISI. (prim. tabela 1);

c) RAZRED: predstavlja različne ravni dohodka in kvalitete v okviru iste kategorije;

d) VELIKOST (consistenza): je odmerjena v številu prostorov (vani) za stanovanjske zgradbe in urade (kategorije A), v kubičnih metrih za javne urade in kolektivne stavbe (kategorije B), v kvadratnih metrih za trgovske prostore, garaže (C).

Katere podatke potrebujemo za izračun ISI

1) DAVKOPLAČEVALEC POZNA VSE PODATKE ZA IZRAČUN Davkoplačevalec pozna vse podatke, od a) do d), ki so potrebni za izračun davka ISI in so razvidni npr. iz prijave o dediščini (denuncia di successione), iz kupnega akta, iz katastrskega potrdila, iz dokumentacije zgradb o solaštništvu (comunicazioni del condominio), če so slednje vpisane v kataster.

Primer.

STANOVANJE v Trstu, mestno središče, ul. Carducci.

1) Podatki iz katastrskih listin ali potrdil. Katastrska cona: prva; kategorija A/2; razred: 1; velikost: 5 prostorov (vani).

2) Podatki po katastrskih tarifah (prim. priloženo tabelo). Za prvo katastrsko cono tržaške občine in kategoriji A/2, razred 1 odgovarja tarifa 220.000 lir.

3) Izračun katastrske rente: tarifa x velikost, to je 220.000 x 5 = 1.100.000 lir.

4) Izračun vrednosti nepremičnine: katastrska renta x 100 oziroma 1.100.000 x 100 = 110.000.000 lir.

5) Dokončni obračun davka ISI: a) Če gre za edino ali prvo od več hiš, je davek enak 2% (promilom)

od vrednosti nepremičnine, zmanjšane za franšizo 50.000.000 lir:

110.000.000 - 50.000.000 = 60.000.000 lir

60.000.000 x 0,002 = 120.000 lir

b) Če gre za drugo, tretjo ipd. hišo, pa šteje davek ISI 3% (promile) cele vrednosti nepremičnine:

110.000.000 x 0,003 = 330.000 lir.

DAVKOPLAČEVALEC NE POZNA VSEH PODATKOV

a) VPISANE nepremičnine v kataster (immobili censiti).

Če lastnik poseduje vpisano nepremičnino (se pravi, da je tej katastrski urad že dodelil ento), a ne razpolaga s kupnim aktom oziroma niso v tem opredeljeni vsi zgoraj navedeni podatki, dobi podatke v občinah, ki niso sedež pokrajine, ali pa so s posebno prošnjo v uradih finančne administracije (za neposredne davke IVA, registrski urad, intendenca) v mestih, ki so sedež pokrajine.

b) NEVPISANE nepemichnine v kataster (non censiti).

Za zgradbe, ki še niso vpisane v kataster oziroma so po vpisu doži-

vele spremembe ali prizidave, bomo opredelili vrednost na podlagi podatkov o sorodnih zgradbah (»similari«), ki so že vpisane in imajo podobne karakteristike (glede katastrske cone, kategorije, razreda, velikosti). Če ne razpolagamo s takšnimi podatki o sorodnih zgradbah (nove gradnje ipd.), zaprosimo v davčnih uradih mest, ki so sedeži pokrajin, s posebno prošnjo kot zgoraj dodelitev ocenjene rente (rendita presunta).

Opomba. Za sestavo te prošnje svetujemo, da kontaktirate svojo geometra ali tehnični urad (npr. posebno službo za ISI pri SDGZ), kajti je možno, da javni finančni uradi razpolagajo z zastarelimi podatki o vaših zgradbah (glede prenosa lastnine idr. sprememb) in tako dodelijo napačno »ocenjeno rento«. Za točno oceno so potrebni sledeči dokumenti:

- a) gradbeni načrt (variante edilizia);
- b) gradbeni odpust (condono edilizio);
- c) katastrski in zemljiško-knjižni načrt (piani tavolari e catastali);
- c) planimetrije za nevpisane bivše kmečke hiše.

IZRAČUN VREDNOSTI ZGRADB IN ODGOVARJAJOČEGA DAVKA

1) Davkoplačevalec dobi odgovarjajočo vrednost v priloženih tabelah (prim. tab. 3), glede na katastrsko cono, kategorijo in razred, v katere je uvrščena dana nepremičnina. To vrednost (tarifo) je treba nadalje pomnožiti z »velikostjo« dane nepremičnine, to je s številom prostorov (stanovanja in uradi skupine A), s prostornino v m3 (za kolektivna bivališča skupine B), ali s površino v m2 (za trgovine idr. obrtne obrate, garaže skupine C), da dobimo KATASTRSKO RENTO.

2) Tako pridobljeno katastrsko rento pomnožimo z danim količnikom glede na katastrske skupine, tako da dobimo vrednost zgradbe. Ta količnik je sledeč:

- a) 100 za katastrske skupine A, B in C (izvzemši a/10, c/1);
- b) 50 za kategorijo A/10 (zasebni uradi);
- c) 34 za kategorijo C/1 (trgovine);
- c) 50 za katastrsko skupino D (zgradbe s posebno namembnostjo)

3) Glede na dobljeno vrednost plačamo davek v višini:

- a) 3% (promilov) na vrednost zgradb in zazidljivih zemljišč;
- b) 2% (primilov) vrednosti, ki je zmanjšana za 50 milijonov, za zgradbo, ki služi lastniku kot glavno stanovanje. V primeru solaštništvu iste zgradbe, ki služi solastnikom kot glavno stanovanje, si solastniki razdelijo franšizo (to je popust) 50 milijonov po razmerju glede na kvote lastništva.

Primer.

ZASEBNI URAD NA OPČINAH, Narodna ulica (občina Trst).

1) podatki iz katastrskih listin ali potrdil. Katastrska cona: druga; kategorija: A/10; razred: edini (classe unica); velikost: 4,5 prostoro.

2) Podatki po katastrskih tarifah. Za drugo katastrsko cono tržaške občine, kategorijo a/10 in »edini« razred je tarifa 960.000 lir.

3) Izračun katastrske rente: tarifa x velikost, ali 960.000 x 4,5 = 4.320.000 lir.

4) Izračun vrednosti nepremičnine: katastrska renta x 50, to je 4.320.000 x 50 = 216.000.000 lir.

5) Dokončni obračun davka ISI: treba je plačati 3% (promile) davka: 216.000.000 x 0,003 = 648.000 lir.

Drugi primer.

TRGOVINA V DOLINI.

1) Podatki iz katastrskih listin ali potrdil. Katastrska cona: edina; kategorija: C/1; razred: 8; velikost: 60 m2 (ploščina obrata).

2) Podatki po katastrskih tarifah. Za edino katastrsko cono - občina Dolina, kategorijo c/1 in razred 8 je tarifa 35.100 lir.

3) Izračun katastrske rente: tarifa x velikost, se pravi, 35.100 x 60 = 2.106.000 lir.

4) Izračun vrednosti nepremičnine: katastrska renta x 34 oziroma 2.106.000 x 34 = 71.604.000.

5) Dokončni obračun davka ISI: plača se 3% (promile) na celotno vrednost nepremičnine, 71.604.000 x 0,003 = 214.812 lir.

Kako plačamo

Davek ISI plačamo kot davke na dohodke IRPEF, IRPEG in ILOR. Davkoplačevalec mora plačati davek na nepremičnine in svoji lasti z enim samim plačilom. To lahko počne s posebnim obrazcem v banki, s položnico na davčni izterjevalnici ali na pošti s pošto položnico na račun same izterjevalnice oziroma na račun osrednjega urada ISI.

Vsi zakonci, ki predstavijo skupno davčno prijavo, morajo plačati davek ISI ločeno glede na lastne kvote lastništva.

Denarne kazni

Zamudni plačniki davka ISI (po 15.12.1992) plačajo 40% globo, a samo 3% v primeru tridnevne zamude. Za nepopolne ali zgrešene podatke pa je predvidena globa od 18.000 do 120.000 lir.

Od Videotela do zelene številke

Ob strokovni posvetovalni službi profesionistov, sindikatov, bank idr. so na voljo davkoplačevalcem še druga pomagala. V prvi vrsti finančno ministrstvo, ki je tudi aktiviralo posebno zeleno telefonsko številko 1678/66255, na voljo vsak delavnik (do 31.12.1992) od 9. do 19. ure in ob sobotah (le v septembru) od 9. do 13. ure za vsakršne informacije.

Za uporabnike VIDEOTEL-a, ki je na razpolago ali tudi ne s podatki za izračun ISI, pa je možna povezava s stranjo 6885 VIDEOTEL-a, ki dopušča raznorazne aplikacije, od iskanja katastrske cone in katastrskih tarif vseh italijanskih občin do cenitve razreda in odgovarjajoče katastrske rente.

STRAN PRIPRAVILO:

Slovensko deželno gospodarsko združenje (Davorin Devetak)

TABELA 1

Kategorije nepremičnin

NEPREMIČNINE Z REDNO NAMEMBNOSTJO

SKUPINA A

A/1	—	Gosposka stanovanja
A/2	—	Civilna stanovanja
A/3	—	Ekonomska stanovanja
A/4	—	Ljudska stanovanja
A/5	—	Ljudska stanovanja
A/6	—	Kmečka stanovanja
A/7	—	Stanovanja v večjih objektih (villini)
A/8	—	Stanovanja v vilah
A/9	—	Gradovi, kulturno-zgodovinske palače
A/10	—	Zasebni uradi
A/11	—	Stanovanja in bivališča, značilna za kraj (planinskekoče, druge značilno krajinske zgradbe)

SKUPINA B

B/1	—	Zavodi, domi upokojeincev, sirotišča, zavetišča, samostani, semenišča, vojašnice
B/2	—	Zdravilišča in bolnišnice
B/3	—	Zapori in poboljševalnice
B/4	—	Javni uradi
B/5	—	Sole in znanstveni laboratoriji
B/6	—	Knjižnice, pinakoteke, muzeji, galerije, akademije, ki nimajo sedeža v poslopih kategorije A/9
B/7	—	kapele in oratoriji, ki niso namenjeni javnemu bogoslužju
B/8	—	Podzemna skladišča za jestvine

SKUPINA C

C/1	—	Trgovine
C/2	—	Skladišča
C/3	—	Delavnice in skladišča
C/4	—	Zgradbe za šport
C/5	—	Kopališča in toplice
C/6	—	Hlevi, konjušnice, garaže
C/7	—	Zaprte in odprte lope

NEPREMIČNINE S POSEBNO NAMEMBNOSTJO

D/1	—	Tovarne
D/2	—	Hoteli in penzioni
D/3	—	Gledališča, kinodvorane, dvorane za koncerte idr. prireditve
D/4	—	Zdravilišča in bolnišnice
D/5	—	Kreditni zavodi, menjalnice, zavarovalnice
D/6	—	Zgradbe in prostori za športne dejavnosti
D/7	—	Zgradbe, zgrajene ali prirejene za posebne potrebe dane industrijske dejavnosti, ki se jim lahko zmanjena namembnost le z radikalnimi spremembami
D/8	—	Zgradbe, zgrajene ali prirejene za posebne potrebe dane trgovske dejavnosti, ki se jim lahko zamenja namembnost le z radikalnimi spremembami
D/9	—	Poslopja na vodi ali v zraku, pritrjena na fiksne točke na zemlji, zasebni mostovi, za katere se plača cestnino
D/10	—	»Residence«
D/11	—	Zasebne šole in znanstveni laboratoriji
D/12	—	Pristani za čolne v turističnih krajih, kopališča

TABELA 2

Katastrske cone na Tržaškem

Tržaška pokrajina se deli na 3 katastrske cone v tržaški občini in na eno skupno, ki obsega Devin-Nabrežina, Dolina, Milje, Repentabor, Zgonik.

Prva katastrska cona obsega tako rekoč vse mestno središče in Kjadin, Čarbollo, Kolonjo, Greto, Vrdelo, Rojan, Rocol, Sv. Marijo Magdaleno Zgornjo in Škorkljo.

Druga katastrska cona zajema predmestje: Barkovlje, Rojan, Škorkljo, Kolonjo, Vrdelo, Kjadin, Rocol, Sv. Marijo Magdaleno Zgornjo in Spodnjo, Čarbollo, Škedenj, Lonjer, Opčine, Kontovel, Greto, Prosek, Križ.

V 3. katastrski coni so vzhodnokraške in zahodnokraške vasi v tržaški občini: Bani, Trebče, Gropada, Padriče, Bazovica, Lonjer, Križ, Prosek, Kontovel.

Stališča in predlogi evroposlanca Rossettija

Trst naj se pravočasno opremi za nove scenarije

Prigoda okrog zamrznitve sredstev Sklada za Trst je samo alarmni zvonec in opozorilo na globoke in radikalne spremembe, ki se pojavljajo na obzorju italijanskega gospodarstva na splošno in specifično tržaškega. Tako pravi evropski poslanec DSL Giorgio Rossetti v daljši izjavi, v kateri skuša orisati scenarij, pred katerim se bo znašlo naše mesto v bližnji prihodnosti, in podati nekatere konkretne predloge, da bi bila pričakovana kriza čim manj boleča.

Sanacija državnih blagajn, odprava carinskih pregrad leta 1993 in obveze, ki jih je Italija sprejela s pogodbo v Maastrichtu, pravi Rossetti, nam že sedaj nakazujejo povsem nove okvire, v katerih bodo morala delovati tržaška podjetja. Zmanjšanje inflacijske stopnje na 3 odstotke v prihodnjih petih letih in omejitev letnega javnega deficita od sedanjih 180 na manj kot 60 tisoč milijard lir bosta prav gotovo imela vrsto posledic, saj bo morala vlada zavezati javne izdatke s klestenjem, ki se je že začelo in za katerega si ne moremo delati iluzij, da se ne bo stopnjevalo. Prav tako bo enotno evropsko tržišče s svobodnim pretokom ljudi, blaga, storitev in kapitalov v enakopravnih pogojih terjalo od EGS stroge posege na račun vseh tistih skladov ali javnih podpor, ki bi lahko okrnili enakost pogojev, v katerih morajo podjetja delovati v konkurenčnem režimu. Če vse te elemente seštejemo, poudarja evropski poslanec, potem je jasno, da ne bomo mogli več misliti na posebne sklade in javne podpore, ampak se bodo morala podjetja zanašati le na lastne sile.

Na ta nov scenarij pa je treba biti pripravljeni, prav zato bi morali začeti resno razmišljati o globalni in bolj funkcionalni preosnovi ustanov in skladov, ki skrbijo

za razvoj Trsta, o kriterijih njihovega upravljanja in tudi o načinu imenovanja njihovih vodstvenih organov.

V tej zvezi daje Rossetti vrsto konkretnih predlogov. Delo in usmeritve Sklada za Trst in tim. bencinskega sklada bi na primer lahko poverili neki izvoljeni javni skupščini, na primer pokrajinskega sveta, ki bi jih namenjal izključno organskemu razvoju Trsta, seveda ob predhodnem posvetovanju s krajevnimi upravami in s tržaškimi deželnimi svetovalci. Pokrajinski svet naj bi torej imel nalogo političnega usmerjanja, splošnih političnih izbir, izdelave lestvice prioritete itd. Upravne funkcije pa naj bi imele druge ustanove, kot so Pristaniška ustanova, EZIT, Raziskovalni center in njihove finančne družbe.

Rossetti predlaga tudi korenito reformo Sklada za pospeševanje prometa v tržaškem pristanišču, ki bi ga EGS, če bi ostal nespremenjen, lahko obravnavala kot okrnitev svobodne konkurence. Nemci že imajo ta sklad na piki, opozarja predstavnik DSL, niso pa ga še javno prijavili, ker tudi sami uživajo privilegij znižanih železniških tarif. Zato bi morali sklad preusmeriti na razvoj izmenjave z evropskih Vzhodom, kar bi bilo sprejemljivo tudi za EGS.

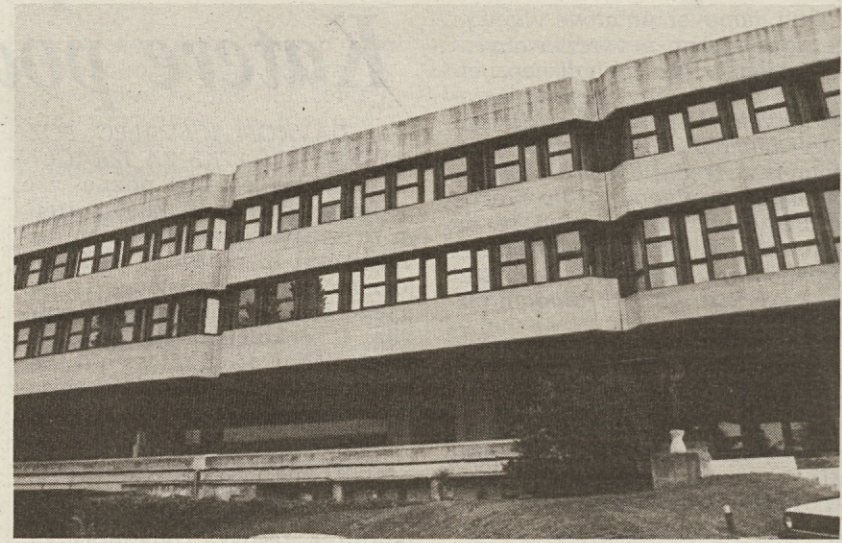
In končno obstaja vprašanje učinkovitega vodenja raznih gospodarskih ustanov, ki ne smejo biti več lotizirane med različnimi strankami. Za ustanove, kot so Pristaniška ustanova, Trgovinska zbornica in EZIT bi morali sami upravni sveti oziroma kategorije, ki so v njih zastopane, določiti kandidate ali trojice kandidatov, ki bi jih potem imenovala vlada ali pristojne krajevne ustanove. O vsem tem evropski poslanec Rossetti pravi, da bi bilo koristno, ko bi vsaj začeli razpravljati.

Konec oktobra bo tudi konferenca o izvoru življenja V Miramaru vrsta posvetov o vprašanjih na meji med fiziko, biologijo in medicino

V Mednarodnem centru za teoretsko fiziko v Miramaru je didaktična in raziskovalna dejavnost po kratkem poletnem premoru spet v polnem teku. Med različnimi tečaji in znanstvenimi posveti, ki so zdaj na sporedu, je tudi vrsta takšnih, ki so nekako na meji med fiziko in biologijo oziroma medicino, kar sicer za miramarsko znanstveno ustanovo, ki je prvenstveno namenjena fiziki in matematiki, ni nobena novost. Od konca avgusta je v teku tečaj medicinske fizike, ki je posvečen vprašanju upodabljanja v medicini in varovanja pred radiacijami. Tečaj se bo zaključil 18. septembra, takoj za njim pa bo stekla od 21. do 25. septembra 4. mednarodna konferenca o aplikacijah fizike v medicini in biologiji. Od 28. septembra do 23. oktobra bo nato na sporedu 5. biofizikalni tečaj, ki bo posvečen metodam in eksperimentalnim tehnikam v biofiziki. Tudi ob koncu tega tečaja bo na sporedu konferenca, in sicer o kemični evoluciji in izvoru življenja. A pojdemo po vrsti.

Tečaj o medicinski fiziki bo zadel, kot rečeno, dve glavni in medsebojno povezani temi. Obravnaval bo tehnike in metode, ki se uporabljajo v medicini za upodabljanje oziroma slikanje. Pri tem so mišljeni že tradicionalni rentgenski žarki, pa tudi računalniška tomografija, magnetna rezonanca, ultrazvoki itd. Poleg tega pa bo tečaj obravnaval vprašanje varnosti pri uporabljanju teh metod, in še zlasti varnosti pred radiacijami, in to bodisi z ozirom na paciente kot z ozirom na zdravniško osebje. Ta tečaj je namenjen predvsem mlajšim raziskovalcem in tehnikom iz 3. sveta, med predavatelji pa so ugledni izvedenci.

Podobno temo bo obravnavala 4. mednarodna konferenca o aplikacijah fizike v medicini in biolo-

giji, saj bo posvečena najnovejšim detektorjem za upodabljanje v medicini. »Temo za tečaj in za samo konferenco nismo izbrali slučajno,« nam je povedal prof. Castelli, ki je eden izmed glavnih organizatorjev obeh teh pobud. »Na oddelku za fiziko tržaške univerze, pa tudi na sedežu Vsedravnega inštituta za jedrsko fiziko v Raiskovalnem centru pri Padričah namreč raziskujemo prav detektorje najmanjših delcev, kar se je izkazalo, da je prav tako uporabno v fiziki kot v medicini. Poleg tega upamo, da bomo pri vsem tem lahko v kratkem s pridom uporabljali tudi sinhrotronsko sevanje, ki ga, kot znano, razvijamo tudi na Tržaškem.« Pristavimo naj, da je 4. konferenca o aplikacijah fizike v medicini in biologiji posvečena spominu pred leti umrlega prof. Giorgia Alberija, mlajšega tržaškega znanstvenika, ki se je ukvarjal prav s temi problemi in bil med drugim glavni organizator prve tovrstne konference.

Kot rečeno, pa se bo 28. septembra pričel tečaj o metodah in eks-

perimentalnih tehnikah v biofiziki, ki se bo zaključil skoraj mesec pozneje, točneje 23. oktobra. Na tem tečaju bodo obravnavali dokaj široko pahljačo tem, od spektroskopskih tehnik in fotosinteze do dinamike beljakovin in biogeneze.

Slednjemu vprašanju, se pravi vprašanju izvora življenja, pa bo potem posvečena tudi že omenjena konferenca, ki se bo odvijala od 26. do 30. oktobra. Brez dvoma je vprašanje izvora življenja eno izmed najzanimivejših v celotni znanosti. Znanstvena misel nas navaja k sklepu, da je nastanek življenja nujna posledica evolucijskega procesa v vesolju. Na tečaju in še zlasti na konferenci pa bodo interdisciplinarno obravnavali več aspektov kozmične evolucije, od kemične zgodovine vesolja in predbiološke kemije do samoorganiziranja, prvega pojavljanja življenja in izvenzemeljske inteligence.

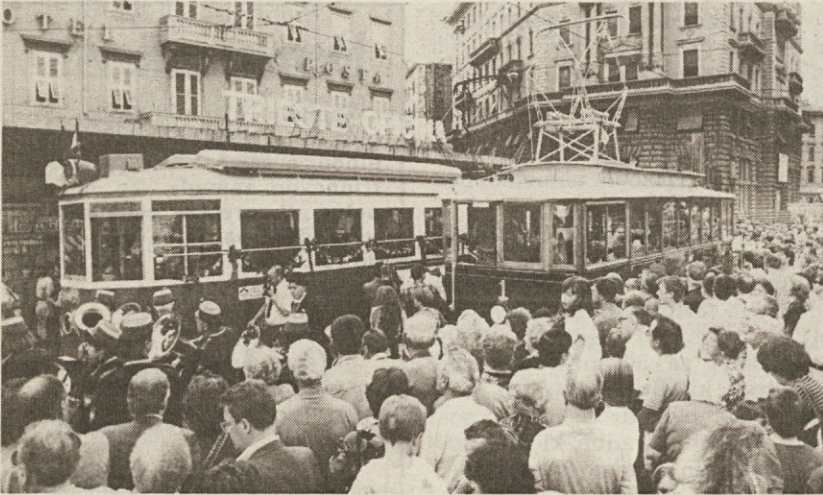
»Omeniti velja, da bo v središču pozornosti teh znanstvenih posvetov o izvoru življenja tudi teorija, ki jo je izdelal ravnatelj našega Centra za fiziko, Nobelovec Abdus Salam,« nam je povedal prof. Julian Chela-Flores, eden izmed glavnih organizatorjev tako tečaja kot konference. »Ena izmed značilnosti bioloških procesov je tako imenovana kiralnost, po kateri se aminokisliline reproducirajo po principu zrcala. Znanstveniki se že kakih 30 let sprašujejo, zakaj je stvar tako. Prof. Salam pa je predlagal zelo zanimivo razlago, ki odkriva vzroke za ta pojav v fiziki najmanjših delcev.«

Omenimo naj, da je prof. Julian Chela-Flores iz Venezuele ter eden izmed ustanoviteljev Mednarodnega inštituta višjih študijev v Caracasu, ki deluje po podobnih principih kot miramarski. »Poudariti velja, da je miramarski center zelo cenjen po vsem svetu,« nam je dejal, »tako da ga danes marsikdo posnema. Za zdaj pa je brez dvoma neprekosljiv vzor.«

M.B.
Na sliki (foto Križmančič) miramarski Mednarodni center za teoretsko fiziko.

Včeraj so se začela praznovanja, ki bodo trajala vse do oktobra

Devetdeset let openskega tramvaja

»Zgodovinsko vožnjo« starega openskega tramvaja je včeraj spremljala velika množica radovednih Tržčanov (foto Križmančič)

Z »zgodovinsko vožnjo« slovitega tramvaja šte. 411, istega, ki je pred devetdesetimi leti peljal prve potnike od Trsta do Opčin in ki so ga ob tej priložnosti potegnili iz garaže in primerno restavrirali, so se včeraj popoldne začela praznovanja ob visokem jubileju enega od simbolov našega mesta, openskega tramvaja. Stari tramvaj je ob spremljavi godbe Refolo ob 18. uri odrinil s Trga Oberdan proti Opčinam, kjer so bili na vrsti priložnostni govori in nastop orkestra Wiener Ensemble.

To pa je bil le uvod v niz prireditvev, ki bodo trajale praktično tja do oktobra. Posebej velja omeniti dve razstavi, ki ju bodo odprli v soboto: v Železniškem muzeju bo zgodovinska razstava openskega tramvaja, ki bo odprta do nedelje, 4. oktobra (urnik za javnost 9.00-

13.00 in 16.00-19.00), v openski posojilnici pa bo do 2. oktobra odprta tehnična fotografska razstava (urnik 9.00-17.00, ob nedeljah 10.00-12.00). Ob sobotni otvoritvi te razstave bo ob 18.30 tudi koncert na sedežu openskega ŠD Pollet, eno uro prej pa tudi netekmovalni pohod ob nekdanji tramvajski progi na Opčinah.

Kdor pa bi si želel ogledati zgodovinski tramvaj šte. 411, bo to lahko storil danes od 9. do 12. in od 15. do 19. ure, ko bodo na postajališču na Trgu Oberdan navzoči tudi tehniki ACT, ki bodo interesentom nudili vse morebitne informacije. Od jutri pa bo stari tramvaj na ogled pred openskim postajališčem.

Poklon Miljčanov padlim mornarjem v miljskem zalivu

Delegacija pokrajinskega odbora Vsedravnega združenja partizanov se je v sodelovanju z miljskimi občani, ki so si prizadevali za rešitev brodolomcev, včeraj dopoldne poklonila padlim vojne ladje »Berenice«, ki jo je v miljskem zalivu potopilo nacistično topništvo; vojna ladja je namreč skušala doseči druge plovne enote, ki so se v osvobodjeni južni Italiji priključile legitimni vladi.

Žrtvovanje mornarjev vojne ladje »Berenice«, do katerega je prišlo 9. septembra 1943, poleg tega pa še žrtvovanje posadke križarke »Roma«, ki jo je sovražnik zadel v skladišču orožja, predstavlja enega od dogodkov, ki so karakterizirali sodelovanje pripadnikov kopnih, morskih in letalskih oboroženih sil, ki se niso hotele podrediti nemškemu okupatorju.

V pričakovanju 100-letnice delovanja želi Godbeno društvo Nabrežina pomladiti svoje vrste

Tudi letos glasbena šola za mlade godbenike

Godbeno društvo Nabrežina organizira tudi letos glasbeno šolo za mlade, ki bi se radi ukvarjali s teorijo, solfeggiom in igranjem raznih instrumentov. Profesorji, ki bodo na šoli poučevali, in sicer prof. Sergio Gratton, prof. Zoran Lupinc in prof. Davide Sinigoi, so bili v teh dneh na razpolago morebitnim novim gojencem za vse informacije.

O zaključnem številu novih gojencev še ne moremo pisati, ker se akcija vpisovanja še nadaljuje. Lahko pa že rečemo, da je zanimanje mladih za učenje instrumentov, ki sestavljajo naše godbe na pihala, kar dobro. Mladi čutijo, da so godbe na pihala eden od stebrov kulturnega življenja v vsaki naši vasi. Zato se eno leto bolj, drugo leto nekoliko manj, vpisujejo v šole, ki jih usposabljaajo za igranje v teh godbah. Tokrat kaže, da bo vpis dober in da se bo godbi na pihala v Nabrežini pridružilo še več mladih.

O poteku vpisovanja smo se pogovarjali s predsednikom godbenega društva Nabrežina, Karlom Gabrovcem.

»Vpisovanje bo potekalo še cel mesec in sicer ob ponedeljkih in četrtek od 20.30 do 22. ure na našem sedežu sredi glavnega nabrežinskega trga. Lani se je vpisalo kar 15 novih gojencev. Upamo, da se jih bo prijavilo tudi letos vsaj toliko.«

»Pet let že opravljam funkcijo predsednika godbenega društva. Sam igram v godbi klarinet. Najbolj pomembno pa se mi zdi, da držijo člani godbenega društva vedno skupaj in da so jim interesi godbe pri srcu. Pred časom smo praznovali 95 let delovanja godbe in prav bi bilo, da bi dosegli stoletnico z velikim številom prav mladih godbenikov.«

17. septembra bo v Nabrežini nekakšna glavna seja, na kateri se bodo profesorji in gojenci dogovorili za vaje in urnike (pouk na tej šoli poteka v glavnem v popoldanskih urah).

»Našo godbo sestavljajo v glavnem fantje in že odrasli moški, od katerih so mnogi že nič koliko let člani te godbe. Deklet je veliko

manj in igrajo v ansamblu klarinet ali flavto. Želeli bi, da bi se za šolo prijavilo čim več deklet, saj je prav, da bi godbo na pihala, ki ima za seboj toliko let plodnega delovanja, sestavljali mladi glasbeniki obeh spolov, ob sodelovanju seveda tudi starejših članov.«

Lani je imela godba na pihala kar 32 nastopov, doma pa tudi na raznih prireditvah v drugih krajih. Letos bo imela prvi pomembni nastop v soboto, 1. oktobra, v Modeni, kamor so bili že povabljeni. Lani je godba z uspehom nastopila v Parmi.

»Naš dirigent je še vedno Stanko Mislej, ki je vrsto let svojega življenja posvetil prav delu v tem godbenem ansamblu. Mislimo, da smo za našo vas lep prispevek k njenemu kulturnemu ustvarjanju, da nas društva rada kličejo in da sodelujemo na raznih prireditvah. To je za nas veliko priznanje in zadoščenje, kot je tudi priznanje za dirigenta in profesorje, ki poučujejo na naši glasbeni šoli.«

NEVA LUKEŠ

Za dolgove škedenjske železarne Dežela bo jamčila izplačilo kreditov

Po vrsti sestankov, ki so si v preteklih dneh sledili na deželnem ravnateljstvu in odborništvu za industrijo, je v teh dneh stekla operativna faza posega, ki ga je pripravila deželna uprava Furlanije-Juljske krajine za zajamčenje kreditov, ki jih imajo številna podjetja iz naše dežele v odnosu do škedenjske železarne. Huda kriza, ki je pred meseci zajela škedenjski obrat je namreč kot znano hudo prizedela vrsto manjših, v prvi vrsti obrtnih podjetij, katerih proizvodnja je bila v dobršni meri ali pa celo izključno namenjena prav potrebam proizvodnega procesa v železarni. Ta podjetja so torej z izbruhom krize v Škedenju ostala ne samo brez novih delovnih naročil, ampak niso mogla iztržiti niti plačil za delo, ki so ga že bila opravila za škedenjski obrat.

Celotna »operacija«, ki razpolaga s finančnimi sredstvi v višini skoraj osem milijard lir, je bila pripravljena v najkrajšem času na temelju sodelovanja med deželno upravo Furlanije-Juljske krajine in bančnim zavodom Mediocredito. V operativni fazi pa bodo pri operaciji sodelovale tudi pokrajinske kreditne oziroma promocijske ustanove kot zavod za razvoj obrti ESA, FINRECO, FINFIDI in CONGAFI.

Kot je dejal deželni odbornik za industrijo Ferruccio Saro na srečanju s predstavniki sindikalnih in podjetniških sil, je bil maneuver za konsolidacijo zasnovan na osnovi določil o pomoči malim in srednjim podjetjem industrijskega, obrtnega, združnega in storitvenega sektorja (z največ 250 zaposlenimi in z obsegom poslov, ki mora biti nižji od 30 milijard lir) iz Furlanije-Juljske krajine, ki so izpostavljena za zneske med 50 milijoni in pol milijarde lir.

Finansiranja za največ 90 odstotkov skupnega zneska kreditov bodo podjetjem po vsej verjetnosti izplačali v teku letošnjega novembra. Podjetja morajo prošnje za finansiranje (z obrestno mero, ki se bo gibala med 10 in 11 odstotki) vložiti do 31. oktobra letos, in sicer na osnovi natančnejših navodil, ki jim jih bodo posredovala podjetniška združenja. Vlogo posrednikov v odnosu s podjetniki bodo zagotavljala stanovska združenja raznih kategorij, na katere se prizadeta podjetja lahko že sedaj obrnejo.

Sindikalne organizacije so s svoje strani že izrazile pozitivne ocene glede te operacije deželnega odbora in skupščine Furlanije-Juljske krajine, vendar so hkrati opozorile, da bi se morala ta operacija uresničiti v najkrajšem času, predvsem glede na dejstvo, da so nekateri industrijski obrati že napovedali krčenje števila delovnih mest. Sindikalne konfederacije CGIL, CISL in UIL zato zahtevajo, naj bi ta deželni maneuver imel za glavni cilj prav ohranitev delovnih mest oziroma zaposlitvene ravni.

Tržaška ekonomska delegacija od danes na obisku v Rusiji

Z namenom, da bi konkretno sprožili vrsto izmenjav in vzpostavili redne poslovne odnose med Trstom in pokrajinami Republike Rusije, odhaja danes v Moskvo tržaška delegacija, ki jo sestavljajo deželni odbornik Carbone, predsedniki Pristaniške ustanove (EAPT) Fusaroli, finančne družbe Finporto Perelli in ustanove za industrijsko cono (EZIT) Tabacco, tržaški župan Staffieri, podjetnika Pacorini in Pezzoli in še nekateri drugi gospodarstveniki. Namen obiska je kot rečeno navezati čim širše odnose sodelovanja, ki ne bodo omejeni samo na posamezne ekonomske subjekte, medtem ko sta za Trst v tem smislu najzanimivejši pokrajini Kostroma in Jaroslavl.

Vodilna nit tega poslovnega potovanja, ki ga je bilo mogoče organizirati zahvaljujoč se prispevku finančne družbe Finezit, bo vsekakor preverjanje možnosti ustanovitve - in če bo mogoče tudi same ustanovitve - pravega »sistema« izmenjav med storitvami in surovinami. Prioritetno vlogo naj bi pri tem imelo tržaško pristanišče in njegove proste točke, kjer bi lahko ruske surovine tako prodajali kot neposredno industrijsko predelovali.

Klub Rosselli ponavlja razpravo o krizi strank

Kot smo v našem dnevniku poročali, je bil Klub Rosselli 1. septembra organiziral prvo iz načrtovane serije srečanj oziroma razprav o krizi političnih strank in italijanskega institucionalnega sistema. Široka udeležba je takrat pokazala, da za te argumente vlada veliko zanimanje, žal - ugotavlja predsednik Kluba Gianfranco Carbone - pa je potek srečanja razočaral navzoče prijatelje in simpatizerje Kluba Rosselli. Po uvodnem poročilu (ki ga je imel prav predsednik Carbone) so namreč vzeli besedo krajevni voditelji socialistične stranke, ki so razpravi dali pečat pravega pravcatnega strankarskega sestanka. Sele ob koncu - nadaljuje Carbone - ko je pozornost občinstva že pojenjala, so posegi nekaterih občanov v razpravo uspeli vrniti pobudi pomen in lesk, ki so si ju bili zamislili prireditelji.

To je tudi razlog, da so se v Klubu Rosselli odločili za ponovitev iniciative, vendar z dvema vnaprejšnjima opozoriloma: srečanje bo imelo značaj seminarja in bo trajalo ves dan, s kratkim premorom za kosilo, nastopili pa bodo lahko samo razpravljalci, ki nimajo političnih zadolžitve. Ponovno srečanje bo torej v soboto, 19. septembra, ob 10. uri v dvorani Oceania v kongresnem centru Pomorske postaje.

Elio e le storie tese navdušili občinstvo Porogljiva mešanica ironije in rock'n'rolla

S koncertom skupine Elio e le storie tese se je v torek zvečer na Gradu sv. Justa ponovil čudež letošnjih poletnih prireditev in veliko grajsko dvorišče je spet preplavila množica mladih ljubiteljev glasbe in alternativnega spektakla, vsem tožbam o skromnem zanimanju tržaškega občinstva za sveže, inovativne, kratke »mladostne« pobude v brk. Povrhu gre upoštevati, da so bile vse predstave izredno zabavne, vendar nikakor pretirano lahkotne.

Skupina Elio e le storie tese (na sliki) je pravi kulturni band med ljubitelji tim. »dementne« rock glasbe, ki je danes v Italiji v polnem razcvetu. Njihova glasba je izredno kompleksna in sloni zlasti na skrajno ironični in porogljivi predelavi najrazličnejših zvrti, od trdega metalnega rocka do sladkobnih Masinijevih melodij, vmes pa so nasuti vsakovrstni glasbeni citati rock'n'rolla, swinga, gospelov in tudi reklamnih špic. Pomembna so tudi besedila njihovih pesmi z nenavadnimi naslovi, kot so denimo Nubi di

ieri sul nostro domani odierno in Il vitello dai piedi di balsa, vsa pa pripovedujejo absurde zgodbe, v katerih je zelo pogosto osrednja tema spolnost, tako ali drugače. V svojem pretiravanju so stalno na robu slabega okusa in celo gnusa, toda duhovite in presenetljive absurde domislice ta gnus spremeni v neustavljiv smeh.

Tudi odrska postavitve njihovega koncerta odraža večplastnost in ironičnost glasbe s pretirano bogatimi svetlobnimi efekti in s premišljenimi držami, ki hudo mušno cikajo na najzačilnejše elemente s koncertov raznih priljubljenih glasbenikov.

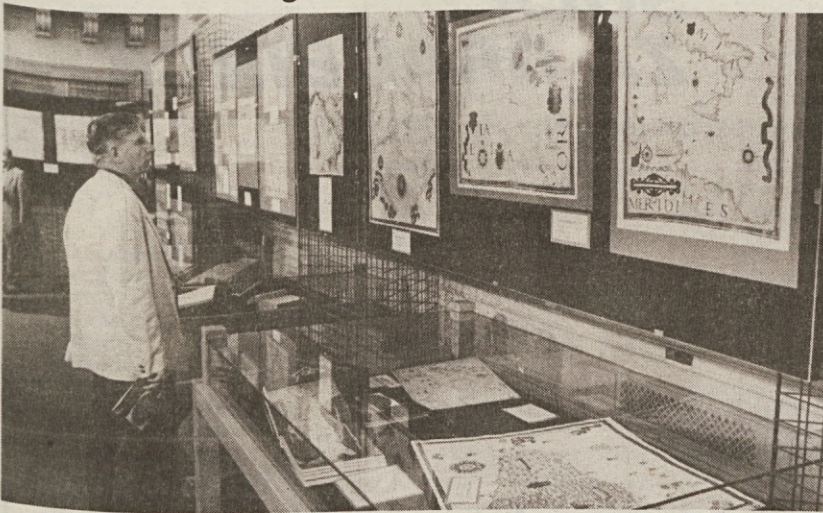
Na torkovem koncertu je skupina Elio e le storie tese predstavila najuspešnejše skladbe iz prvega

V Devinu-Nabrežini pomoč za davek ISI

Pri izračunavanju izrednega davka na nepremičnine ISI bo devinsko-nabrežinski občani priskočila na pomoč Občina, točneje občinski Tehnični urbanistični urad, ki bo zainteresentom nudil podatke o katastrskih rentah na osnovi dokumentacije, ki jo bo dal na razpolago tržaški tehnični erarni urad. Do konca septembra se torej lahko devinsko-nabrežinski občani obrnejo na občinski Tehnični urbanistični urad, ki bo odprt za javnost od ponedeljka do petka od 12.30 do 13.30, ob sobotah pa od 8.15 do 11.15.

albuma in tudi skoraj vse pesmi iz druge LP plošče z naslovom Italian, rum casusu cikti, ki je izšla pred kratkim in ki po mnenju kritikov prav nič ne zaostaja za prvo. Občinstvo je vsekakor poznalo obe, saj je navdušeno in aktivno spremljalo koncert s ponavljanjem refrenov, od začetne skladbe Cassonetto differenziato per il frutto del peccato do Cara ti amo, ki so jo prihranili za bis skupaj z nadvse priljubljeno uspešnico letošnjega poletja Pipperro, s tremi p, seveda. (bov)

Razstava ob 500-letnici odkritja Amerike bo odprta do 15. novembra Na pedagoški fakulteti na ogled stari zemljevidi Italije in sveta

Razstava starih zemljevidov v knjižnici pedagoške fakultete tržaške univerze (Foto Križmančič)

V zborni dvorani in knjižnici pedagoške fakultete v Ulici Tigor 22 v Trstu so sinoči slovesno odprli kartografsko razstavo z naslovom »Imago mundi et Italiae«. Gre za zanimiv pregled najznačilnejših zemljevidov Italije in sveta, ki so nastali med 11. in 17. stoletjem in ki jih hranijo v najrazličnejših arhivih in knjižnicah tako rekoč po vsej Evropi, med drugim v Strasbourg, Londonu, Parizu, Berlinu, Rimu, Benetkah in na Dunaju. Ekspoziti so brez dvoma velike vrednosti, pa tudi sila zanimivi, saj je iz njih mogoče razbrati, kako se je razvijala zemljepisna podoba Apeninskega polotoka in sploh sveta v srednjem in na začetku novega veka.

Razstavo je uredil dekan tržaške pedagoške fakultete prof. Luciano Lago ob sodelovanju izvedencev iz Italije in iz drugih držav. Priredili so jo ob 500-letnici odkritja Amerike, na ogled bo vse do 15. novembra.

Drevi uvod v simfonično sezono gledališča Verdi

Tržaško operno gledališče Giuseppe Verdi začne drevi svojo jesensko simfonično sezono. V gledališču Rossetti (ker gledališče Verdi kot znano prenavljajo) bo namreč ob 20.30 otvoritveni koncert, ki sta ga sponzorizirali družbi SIP in Insiel in na katerem se bosta predstavila orkester in zbor tržaškega opernega gledališča z vokalnima solistoma Sarah Leonard in Gabrielejem Schreckenbachom. Pod vodstvom dirigenta Michela Tabachnika bodo nastopajoči izvedli Mahlerjevo Drugo simfonijo.

Selitev Verdijeve sezone v gledališču Rossetti je povzročila skrčenje števila koncertov z dveh na en sam abonmajiški red, in sicer večerni, saj je dvorana v Drevoredu XX. septembra veliko večja od

tiste v gledališču Verdi. Občinstvo pa je kljub ukinitvi popoldanskega reda množično obnovilo svoje abonmaje, še več, dose-danjam abonentom so se pridružili še novi, tako da znaša njihovo skupno število 1.100.

Kot bomo v tiskovni noti Občinskega gledališča Verdi, se uspešno nadaljujejo tudi dela za ureditev tako imenovane PalaT-ripcovich. Prav v teh dneh bo vodstvo gledališča organiziralo vodeni obisk za predstavnike tiska, katerim bodo orisali potek del za preureditev bivše avtobusne postaje v prireditveno dvorano, v kateri bo že prihodnje leto stekla nova Verdijeva sezona. Pobudo je omogočila sponzorizacija družbe Tripcovich, ki finansira gradbeno preureditev objekta.

Dolinska občinska uprava ne namerava povišati tarif

Dolinski občinski upravitelji so pred dnevi pregledali finančno stanje Občine in preverili, kako se bo Le-to razvijalo za tekoče leto. Med drugim so ugotovili, da bodo bilančni obračun za leto 1992 zaključili z rahlim presežkom, vsaj če bodo delali tako, kot so doslej. Obenem dodajajo, da bi morali obračun skleniti v precejšnjem ravnovesju, če v zadnjem trenutku ne bo prišlo do nepredvidljivih zapletov.

Pripravili so tudi osnutek proračuna za leto 1993, ki ga bodo predstavili na prvi občinski seji, ki bo predvidoma 15. septembra. Povišali niso niti ene od tarif, tako da bodo tudi ta proračun zaključili v ravnovesju. To pa med drugim tudi pomeni, da prebivalci dolinske občine lahko pričakujejo takšno takso na nepremičnine (ISI), ki ne bo med najvišjimi. S prihodnjim letom bodo morali občani ta davek plačati Občini, ki bo tudi določala njegovo višino.

Glede novih investicij dolinski upravitelji obljublajo, da bodo zanje porabili samo tista finančna sredstva, ki jih nudi država in Dežela, tako da investicije ne bodo bremenile občinskega prebivalstva.

Novi didaktični laboratoriji

Znanstveni imaginarij bo začetek šolskega leta »proslavil« z odprtjem novih laboratorijev in torej z razširjenimi ponudbe svojih storitev za šolski svet. Med novostmi naj omenimo Eksperimentoteko, ki obsega eksperimente in didaktične pole za obvezno in višjo šolo, in Laboratorij za mikroskopijo, ki bo pomagal mladim v svet biologije in mikroskopske tehnike. Z novim šolskim letom bo stalno delovala tudi že spomladaj odprta razstava Onkraj zrcala, prerez geometrije, ki razvija različne didaktične smeri preko iger, manipulacij, risb in konstrukcij.

Za natančnejša pojasnila učiteljem in vsem drugim zainteresentom prireja Laboratorij Znanstvenega imaginarija odprto srečanje, ki bo 14. t.m. ob 17. uri v kongresnem centru sejmišča pod Montebellom, ponovili pa ga bodo še 23. t.m.

Tik pred iztekom kazni mu je bilo ječe dovolj

V zaporu je presedel skoraj 18 let, dober mesec preden bi svoj dolg do pravice poravnal, pa se je odločil, da mu je življenja za rešetkami dovolj in pobegnil iz zapora. Protagonist te neverjetne zgodbe, ki bi lahko navdihnili kakega romanopisca, je 39-letni Tržan Diego Fabbro, ki je pred tednom pobegnil iz koronejskega zapora, včeraj pa se je moral proti svoji volji znova vrniti vanj.

Diego Fabbro je bil na 18 let zapora obsojen zaradi uboja tržaškega črpaljarja Camilla More, ki ga je v začetku sedemdesetih let - komaj dvajsetleten - zabodel med nekim prepirom v pustnem času. V koronejskih zaporih je kot rečeno preživel skoraj 18 let, zaradi zglednega vedenja pa je bil deležen režima delne svobode, kar pomeni, da je v zaporu v bistvu samo prenočeval. Kljub temu, da bi bil 18. okrobra letos dokončno odslužil kazen, se Fabbro pred tednom ni vrnil v zapor, toda karabinjerji so ga izsledili in pospremili nazaj za rešetke. Režima delne svobode je seveda konec, namesto bližnje dokončne prostosti pa Fabbro sedaj čaka nova kazen za pobeg.

Kurdski filmski prvenec na festivalu v Benetkah

Čeprav je edinstvenost letošnje 49. Mostre zamajčena s 60-letnico njenega obstoja (za več let je beneški festival poniknil), je občutek, da se iste stvari, podobni dogodki in polemike ponavljajo iz leta v leto. Tako je žirija Mostre dobila predsednika z zamudo, ima direktorja, ki so ga imenovali samo za eno leto, z zamudo se je morala letos odpovedati trgu sv. Marka in prav tako z zamudo je dobila vstop v »campiello« sredi dožve palače. Kronisti sedaj ugibajo, kaj si bo letos (v odsotnosti poštarja Chiambrettija) izmislil Cavallo Pazzo, ki je lani iztrgal Baudu mikrofon iz rok; menda se na nov podvig že pripravlja v Mestrah.

Zvezd na vpogled še ni veliko, pokazala pa se je nova severnica svežega italijanskega filma, Francesca Neri, ki je igrala v filmu Carleia Beg nedolžnega. Film je bil predstavljen kot poklon premislemu producentu Francu Cristalliju, ki je bil vedno skrbni oče mladih talentov in njihovih del.

Italijanski je bil tudi eden od dveh filmov v konkurenci, prvenec Aurelia Grimaldija Aclà mora v Floristello, ki nas spominja na italijanski realizem od Pasolinija do bratov Taviani.

Adut filma je dober scenarij, ki je bil tudi nagraden na Premiu Solinas za najboljši neposnet scenarij, vendar Grimaldija so lahko gledalci spoznali že kot pisatelja romana Meri za vedno, po katerem je Marco Risi posnel film. V tridesetih letih je bilo delo rudarjev v sicilijskih žveplokopih skrajno trdo in enajstletni Aclà mora prispevati k družinskemu proračunu (v resnici je lahko šlo tudi za šestletne otroke). Postane torej »caruso«, odnašalec rudnine v suženjskem razmerju do

kopalca, ki je šest dni na teden njegov populn gospodar. V okolju, kjer je delo-preživetje glavna vrednota in kjer Cerkev in plemstvo sklepata tesno razredno zaveznitvo, so Aclàjevi begi znak odločnega upora, tako kot neobiskovanje šol »kolonizatorjev«. Film brez retorike, brez težnosti, brez slogovnega raziskovanja. Na koncu je pa morje, morje...

Drugi film v konkurenci, neodvisna produkcija Jaz in Veronica, ki ga je režiral Američan Don Scardino, pa ostaja neke nedorečen, bodisi v zasnovi kot v izpeljavi, to pa zato, ker sloni na predvidljivem razpletu. Seveda Fanny še vedno ni prebolela dejstva, da ji je sestra Veronika ukradla moža. Zato hoče tudi skrbeti za njeno otroka (otroka njenega bivšega moža?), ko mora sestra v zapor zaradi goljufije. Nevrotično Veroniko pa črna luknja tam za zapahi dokončno zapelje v psihopatološko stanje in smrt. Skratka režiserju ne uspe pretvoriti nezanimive zgodbe (kot je pač življenje večkrat nezanimivo) v filmsko avtentično in tenkočutno pričevanje. Takšno pa je bilo delo, ki so ga predvajali v okviru sekcije Mednarodni teden kritike.

Zelo zanimiv je bil namreč film Pesem za Beka, prvenec kurdske kinematografije nasploh, ki ga je režiral Nizamettin Aric in sicer gostujoči Nemčiji. Glasnik kulture, ki jo iz političnega oportunizma zatajuje cel svet, film ni nobena folklorna ilustracija ali esej, temveč boja zgodba samega avtorja, zgodba prisilnega izgnanstva, v katero so prisiljeni vsi Kurdi, ki hočejo biti svobodni, dramatisirana naracija o genocidu nad »nezgodovinskim« narodom.

ALEŠ DOKTORIČ

sklad mitje čuka

piše jelka cvelbar

Neusmiljeni brazilski zakon ceste

Pisali smo že o brazilskih otrocih s ceste. Po vojaški diktaturi se je pojav zapuščenih otrok oziroma sirot - največkrat iz političnih razlogov izginulih staršev - izoblikoval v težko dediščino. Znano je, da znatni del brazilskega prebivalstva ob inflaciji, ki jo beležijo s tremi ničlami, živi v najrevnejših mestnih predelih imenovanih »favelas«, kajti pravega kmečkega prebivalstva, zaradi zamujenih agrarnih reform ni. Prejšnji teden smo zabeležili, kako zasebni policaji »vigilantes« neglede na starost storilca ubijejo tatiče in podobne kršilce zakonov kar na cesti.

Zdi se, da je težko kriviti brazilsko prebivalstvo zaradi teh ubojev, kajti resnično so tudi cestam prepuščeni otroci krivi za marsikaj hudega. Pred nekaj meseci so namreč obtožili za umor nekega zdravnika šele 12-letnega dečka. To pa je bil v dobi dveh mesecev deveti umor, ki so ga dokazali mladoletnikom. Zdravnika je otrok umoril s pomočjo ukane: natvezil mu je, zato da je prišel v hišo, da je mucka padla na notranje dvorišče. Mnogi mladoletniki pa se tudi družijo v skupine oborožene s palicami in pištolami.

Tudi tisti, ki so v brazilskih mestih rojeni in so od rojstva živeli v njih, se sedaj bojijo na ulico. Tak je primer neke socialne delavke, ki ostaja v Brazilu, mnogi poklicni delavci, ki jih štejejo že na tisoče, pa so se že odločili za odhod v tujino. Utrne se vprašanje, kako je s preventivo, kaj počenja policija. Zdi se, da ta nima niti motivacije, niti moči za ukrepanje. Policaj zasluži povprečno manj kot dvestotisoč lir na mesec in s tako plačo res nima volje, da bi se izpostavljal pri čiščenju ulic. Nekateri policisti ugotavljajo, da zakon, ki štiti otroke in o katerem smo povedali, da je najbolj popoln na svetu, onemogoča sami dr-

žavi, da bi otroke kaznovali, vsaj dotlej, dokler jih ne zasačijo s krvavimi rokami. Ob tem lahko razumemo, zakaj so mnogi redni policaji ponoči v službi kot zasebni »vigilantes«.

Zdi se, da so ti »nočni čuvaji« že vsesplošno sprejeti. Neka radijska postaja v posebni oddaji celo po etru oddaja naslove kriminalcev, tako da bi bili hitreje dosegljivi nočnim čuvajem. Skratka uredniki zastopajo mišljenje, da morajo pač zasebniki sami prijeti stvar v svoje roke, če država ni poskrbela za rešitev problema.

Drugi pa se seveda trudijo, da bi bili pripadniki smrtonosnih čet pravično kaznovani za svoje uboje. Včasih pa je težko dokazovati umor, kajti neurejene razmere so kot nalašč za prodajalce mamil in za zločine, ki so povezani s tako dejavnostjo. Tako so za umore otrok skoraj v polovici primerov krivi mamilarji, ki otroke izrabljajo kot odlične kurirje: poleg tega, da so majhni in gibčni, jih brazilski zakon nadvse dobro štiti pred uradno policijo. Taki otroci, ki jih prekupevalci z mamilami nazivajo letala, velikokrat umrejo, ker so nekaj preveč izvedeli, preveč zaslužili ali pa ker so bili ob nepravem trenutku na nepravem mestu. V mamila se spustijo, ker si želijo dogodivščin, kmalu pa odkrijejo, da ni poti nazaj. Tako je mnenje brazilskih antropologov. Med njimi je izvedenka ugotovila, da so v mestu Cidade de Deus v desetletju 1980 do 1990 pobili 722 otrok. Za te uboje pa so bili krivi mamilarji in prekupevalci. Njihov način uboja je zelo enostaven: če se želijo znebiti kurirja, zadolžijo za uboj drugega otroka. Tako se vodilni prekupevalci skrivajo za otroškimi morilci, ki jih varuje zakon.

Lačni otroci pa kaj kmalu zaidejo na pot droge. Najprej vohajo čevljarsko lepilo, da bi lažje prenašali lakoto. Od tam do drog ni daleč. Mnogi otroci so postali cestni otroci zaradi neurejenih družinskih razmer v družini, kjer so jih le pretepali, niso imeli kaj iskati in so si izbrali cesto. Varnih cest pa je vse manj. Zagovorniki otrokovih pravic se čudijo, kako more država delati s svojimi otroki kot če bi bili nezaželeno blago. Leta 1991 so ubili v Brazilu 1000 otrok, 150.000 pa jih je umrlo pred prvim letom starosti zaradi neustrezne prehrane, zdravstvenih razmer in zapuščenosti. UNICEF ugotavlja, da je 2 milijona brazilskih otrok podhranjenih. Seveda je lažje govoriti o krivici in odgovornosti umorov nekaterih kot o virih socialnih krivic, za katere so vsi odgovorni.

Nekateri iščejo vzroke za sedanje stanje v preteklosti. Pet stoletij že vlada rasna neenakost, deset let je trajala ekonomska kriza, dve desetletji pa vojaška diktatura. Upanja, da bo kmalu konec neverjetne bede ljudi, ki živijo v predmestnih favelah, pa skoraj ni v državi, ki ima letno 120 milijonov dolarjev zunanjega dolga, 8 milijonov pa dohodka.

Sicer pa je tudi res, da neka državna ustanova skuša preskrbeti zaposlitev mladoletnikom in jih rešiti ceste. S tem dosega drobne, a pomembne uspehe. To pa kaže na spremembe, ki prihajajo, čeprav počasi. Na osnovi začetnih programov za zaposlovanje so v različnih brazilskih mestih začeli z zaposlitvenimi programi na ravni odkrivanja neprimernih otrok s pomočjo policijskih postaj. Poboje otrok pa skušajo zavirati s posebnimi denarnimi nagradami, ki jih razpisujejo za informacije o pripadnikih čet smrti.

današnji televizijski in radijski sporedi

RAI 1
6.50 Aktualno: Unomattina, vmes (7.00, 8.00, 9.00) dnevnik 1
9.05 Nanizanka: Provaci ancora Harry
10.00 Dnevnik 1
10.05 TV film: Un'ombra sul sole (zadnji del)
12.00 Variete: Unofortuna
12.25 Vreme in dnevnik
12.35 Nanizanka: La signora in giallo (i. A. Lansbury)
13.30 Dnevnik in Tri minute
14.00 Film: L'orfano senza sorriso (kom., ZDA 1953)
15.35 Film: Smith il taciturno (vestern, ZDA 1948)
17.05 Mladinski variete: Big!
17.25 Lit. nagrada Fregene
18.00 Dnevnik 1
18.10 Nan.: Il cane di papà
18.40 Tisoč in ena Rusija
19.15 Festival v Benetkah
19.40 Aktualno: Il naso di Cleopatra
19.50 Vreme in dnevnik
20.40 Variete: Miss Italia 1992
22.20 Variete: Čakajoč na Miss Italia
22.50 Nočni dnevnik
23.05 Aktualnop: Bella estate
24.00 Dnevnik in vreme
0.40 Rubrika opolnoči
1.00 Variete: Fantasy party

CANALE 5
7.00 Aktualno: Na prvi strani
8.30 Nanizanka: Arnold, 9.00 Casa Keaton
9.35 Variete: Maurizio Costanzo Show (pon.)
12.00 Kviz: Il pranzo è servito
13.00 Dnevnik TG 5
13.15 Variete: Non è la RAI (vodi E. Bonaccorti)
14.00 Aktualno: Forum (vodi Rita Dalla Chiesa)
15.00 Aktualno: Agenzia matrimoniale (vodi Marta Flavi), 15.30 Ti amo parlaimone
16.00 Otroški variete: Bim bum bam, vmes risanke
18.00 Kviza: OK il prezzo è giusto, 19.00 La ruota della fortuna
20.00 Dnevnik TG 5
20.25 Variete: Il TG delle vacanze - Predstavitve
20.30 Film: Svuola di ladri (kom., it. 1986, r. Neri Parenti, i. P. Villaggio, L. Banfi, M. Boldi)
22.45 Variete: Il TG delle vacanze
22.55 Variete: Maurizio Costanzo Show, vmes (24.00) Dnevnik TG 5
2.00 Nočni spored

RAI 2
6.50 Aktualno: Galathea
7.00 Nanizanka in risanke
9.40 Rubrika: Verdisimo
10.00 Film: La finestra sul Luna Park (dram.)
11.30 Kratke vesti
11.35 Nan.: Lassie, 12.10 Amore e ghiaccio
13.00 Dnevnik in vreme
13.30 Dnevnik - gospodarstvo
13.45 Nadaljevanje: La clinica della Foresta Nera, 14.35 Santa Barbara
15.20 Film: I due pompieri (kom., It. 1968)
17.05 Aktualno: Ristorante Italia (vodi A. Clerici)
17.25 Vesti iz Milana
17.30 Nan.: Faber l'investigatore, nato sport
18.35 Nanizanka: il commissario Kress, nato vreme
19.45 Dnevnik in sport
20.30 TV film: Cristoforo Colombo (zadnji del)
22.25 Dok.: Un messaggio dall'Africa - Aids na Slonokoščeni obali
23.15 Dnevnik in vreme
23.35 Dok.: Ameriška državljanska vojna
0.35 Il cappello sulle 23
1.20 Film: La casa delle ombre lunghe (kom.)

RETE 4
8.30 TG 4 vesti
9.00 Nan.: Strega per amore
9.30 Nad.: General Hospital, 10.00 Marcellina, 11.00 Ines, una segretaria da amare (i. Victor Camara)
11.30 Aktualno: A casa nostra
13.00 Nadaljevanje: Sentieri
13.30 TG 4 vesti
13.55 Variete: Buon pomeriggio (vodi P. Rossetti)
14.00 Nad.: Sentieri, 14.30 Maria, 15.15 Io non credo agli uomini, 15.50 Celeste, 16.25 Manuela, 17.00 Febbre d'amore
17.30 TG 4 vesti
17.45 Aktualno: Lui lei l'altro
18.20 Kviz: Gioco delle coppie
19.00 TG 4 vesti
19.25 Rubrika o lepoti
19.30 Nadaljevanje: Gloria
20.30 Film: Identità bruciata (dram., ZDA 1988, r. Roger Young, i. Richard Chamberlain)
22.30 Film: Ispettore Brannigan la morte segue la tua ombra (krim., ZDA 1975, r. Douglas Hickox, i. John Wayne), vmes (23.30) nočne vesti
1.05 Nanizanka: Lou Grant, 2.00 Hotel

RAI 3
7.00 Sat News, pregled tiska
11.30 Kolesarska dirka diletantov po Lunigiani
12.00 Kratke vesti iz Milana
12.10 Film: Le sorprese dell'amore (kom., it. 1960, r. L. Comencini)
14.00 Deželne vesti
14.30 Popoldanski dnevnik
14.45 Drobci jazza
15.15 Dok. DSE: Šola se posodablja
15.45 Samo za šport: atletika, troboj, motonavtika, kolesarstvo, golf
17.20 Športna rubrika: Derby
17.30 Nanizanka: I mostri vent'anni dopo
17.55 Dok. oddaja: Življenje na Zemlji
19.00 Dnevnik
19.30 Deželne vesti
19.45 Varieteja: Blob v Benetkah, 20.05 Non è mai troppo tardi
20.30 Film: Ad ogni costo (dram., ZDA 1991, r. Chris Thompson, i. Veronica Hamel)
22.10 Drobci
22.30 Dnevnik ob 22.30
22.45 Nan.: Perry Mason
23.40 Posebnosti TG 3
0.30 Dnevnik in vreme

ITALIA 1
6.30 Pregled tiska
6.40 Otroški variete, aktualnosti in risanke
9.15 Nanizanka: Baby Sitter, 9.45 La casa nella prateria, 11.00 Hazzard, 12.00 La donna bionica
13.00 Variete: Drive in Story
14.00 Otroški variete: Ciao ciao in risanke
16.00 Nanizanka: Adam 12 - Rapine all'acido, 16.30 I giustizieri della città - Due incorreggibili zie, 17.30 T.J. Hooker - Un grido d'aiuto, 18.30 Riptide - La realtà della vita
19.30 Odprti studio
19.45 Studio sport in vreme
20.00 Nan.: Agli ordini papà!
20.30 Film: Fuga di mezzanotte (dram., VB 1977, r. Alan Parker, i. Brad Davis, Randy Quaid)
22.40 Film: Fuori orario (kom., ZDA 1985, r. Martin Scorsese, i. Griffin Dunne, Rosanna Arquette)
0.40 Odprti studio
0.50 Pregled tiska
1.00 Studio sport
1.15 Nan.: Notte Visitors

TV Slovenija 1
9.40 Spored za otroke: risana nanizanka Dimnikarček se potepa po svetu, 9.50 nad. Prigode Toma Sawyerja
11.00 Dok. oddaja: Nekoč je bilo... življenje - Življenjske verige
11.30 Slovenci v zamejstvu
12.00 Poročila
12.05 TV dnevnik BIH (pon.)
12.55 Video strani
14.50 Športna sredi (pon.)
16.55 Poslovne informacije
17.00 TV dnevnik 1
17.10 Spored za otroke: nad. Priča, 17.35 lutkovna igrice Zverinice iz Režije, 17.55 slovenska ljudska pripovedka Lepa Vida
18.25 Svetovalno izobraževalna oddaja: Že veste
19.05 Risanke
19.20 Napovednik
19.30 Dnevnik, vreme in šport
20.05 Tvariete, 21.10 Tednik
22.00 Dok.: Grajske stavbe na Slovenskem
22.05 Dnevnik, vreme, šport in žarišče
22.55 Poslovna borza
23.10 Sova, vmes nan. Dragi John in nad. Druga stran paradiža

ODEON
13.00 Risanke
14.00 Nan.: Thomas and Senior, Galactica
15.30 Nadaljevanje: Viviana
16.15 Film: Teresa Venerdi (kom., It. 1941, r-i. Vittorio De Sica, i. Adriana Benetti, Anna Magnani)
18.00 Nad.: Veronica
19.30 Risanke: Albertone
20.00 Nan.: Laverne & Shirley
20.30 Film: Amore e musica (kom., 1984, r. E. Chouriqui, i. Christopher Lambert, Catherine Deneuve)
22.00 Aktualno: Igea Marina
TMC
8.30 Nanizanka: Batman
9.00 Risanke in Ottovolante
10.00 Risanke: Snack
10.30 Nan.: Truck Driver, Doris Day Show, 12.00 I misterii di Nancy Drew
13.00 TMC News in šport
13.40 Dok.: Prijateljska narava
14.15 Variete: Amici mostri
15.10 Nanizanka: Autostop per il cielo
16.10 Film: Il fantasma galante (kom., VB 1936, r. René Clair, i. Jean Parker)

TV Koper
16.00 Film: Predverje pekla (pust., ZDA 1954, r. Joseph Kane, i. Rod Cameron, John Russell)
17.30 Dok.: Sodobna umetnost
18.00 Slovenska kronika
19.00 Vsedanes - TV dnevnik
19.30 Nadaljevanje: Ryan
19.55 Nan.: Buck Rogers
20.40 Film: Sierra Baron (vestern, ZDA 1958, r. James B. Clark, i. Rick Jason, Rita Gam)
22.00 Vsedanes - TV dnevnik
22.10 Glasbeni utrinek: Rapsodija za klarinet in orkester (C. Debussy)
22.20 Film: Osvajanje sveta (dram., ZDA, r. William Witney-Yohn English)
TV Slovenija 2
16.50 Sova (pon.), vmes nan. Nenadni uspehi, nad. Beg pred umorom
18.00 Regionalni program: Slovenska kronika
19.00 Videolestica
19.30 TV dnevnik BIH
20.00 Nanizanka: Gozdarska hiše Falkenau
20.30 Po sledeh napredka
21.30 Umetniški večer

TELEFRIULI
17.40 Film: Vivere da vigliacci, morire da eroi (vestern, ZDA 1967, r. G. Douglas, i. Rod Taylor)
19.45 Aktualno: Dietro lo specchio (vodi Ivo Mej)
20.00 Vesti: TMC News
20.35 Nanizanka: Matlock
21.35 Variete: Specchio delle mie brame (vodita G. Magalli, Clarissa Burt)
23.30 Rubrika: Morski planet
0.15 Vesti: TMC News
0.35 Film: La libellula non deve volare (dram., i. Beau Bridges)
2.20 Aktualno: CNN News
TELE 4
(Se povezuje s sporedi Italia 1)
Lastne oddaje:
19.30 Dogodki in odmevi

RADIO TRST A
7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše, vmes Kolar; 8.00 Deželna kronika; 8.10 Simon iz Ruta, ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 8.50 Slovenska lahka glasba; 9.00 New Age; 10.00 Pregled tiska; 10.10 Koncert: Simfoniki RTV Slovenija; 11.30 Odprta knjiga; 11.35 Kantavtorji; 12.00 S potovanja po Srednji Ameriki; 12.30 Lahka glasba; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Deželna kronika; 14.10 S festivalov; 14.30 Življenju naproti; 14.50 Orkestri; 15.00 Nad. Ptički brez gnezda; 15.30 Novosti iz radijske diskoteke; 16.00 Moje najljubše knjige; 16.25 Potpuri; 17.00 Kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrtkova srečanja; 18.30 Blues; 19.20 Zaključek.

RADIO SLOVENIJA
5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 19.00, 21.00, 23.00 Poročila; 6.50 Dobro jutro, otroci; 7.00 Kronika; 8.05 Radio plus; 9.35 Turistični napotki; 11.30 Pregled tiska; 12.05 Na današnji dan; 12.30 Kmetijski nasveti; 13.45 Iz tujeja tiska; 15.00 Radio danes; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.05 Studio ob 17.; 18.30 Varnostna kultura; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 Četrtek večer domačih pesmi; 21.05 Literarni večer; 21.45 Lepe melodije; 22.00 Zrcalo dneva; 22.30 Gremo v naravo; 22.40 Večerna podoknica; 23.05 Literarni nočno.

RADIO KOPER (slovenski program)
8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30 Poročila; 12.30, 19.00 Dnevnik; 6.00 Glasba in kolar; 6.30 Jutranjik; 7.00 Jutranja kronika; 7.30 Pregled tiska; 7.45 Evergreen; 8.00 Modri val - Na rešet: 8.45 Informacije; 9.00 Souvenir d'Italy; 11.00 Hladno-Toplo-vroče; 12.00 Tropicana; 12.30 Opol-dnevnik; 13.00 Jagode in podoknice; 15.00 Dance music; 15.15 Hit dneva; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasbeni desert; 16.40 Pesem tedna; 17.00 Glasba po željah; 17.30 Primorski dnevnik; 18.00 Počitniški vrtljak; 19.00 Prenos RS.

RADIO KOPER (italijanski program)
6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Glasba; 6.05 Almanah; 6.30 Zgodovinski utrinki; 6.45 Kulturni kolektarček; 7.45 Jutranjik; 7.50 Astrološki kotiček; 8.10 Morfeji; 8.20 Block notes; 8.25 Pesem tedna; 8.45 Hiti; 9.00 Turneje; 9.35 Glasbene želje; 9.15 M kot mladi; 10.00 Pregled tiska; 10.40 Svet družine; 11.00 Sanje o počitnicah; 12.00 Glasba po željah; 13.35 Pesem tedna; 13.45 Edig Galletti; 14.00 Želja po glasbi; 14.33 Alphabet street; 16.00 Popoldne ob štirih; 16.05 Promocija plošče; 16.20 Kulturni kolektarček; 16.50 Rock-slovat; 17.20 Beatlesi; 17.32 tropicana; 18.00 Discoteca; 18.30 Ista plaža...; 19.00 Souvenir d'Italy; 19.45 New age; 20.00 Nočni program.

RADIO OPČINE
7.30, 13.30, 17.30 Poročila; 10.00 Matineja; 16.30 Te zanima tvoja prihodnost; 17.30 The story of...; 21.00 Radio ga ga.

Predsednik Pokrajine je odstopil

Predsednik Pokrajine Gino Saccavini je včeraj dopoldne na seji pokrajinskega odbora predložil odstavko in s tem sprožil formalni postopek za razširitev koalicije tudi na DSL v skladu s ponedeljkovim dogovorom pokrajinskih tajnikov strank. Včeraj je dogovor podpisal tudi tajnik PSI Stacul, potem ko je predložil pokrajinsko vodstvo PSI potrdilo načelni pristop k sporazumu. Nekateri predstavniki interne manjšine so se pri tem vzdržali, medtem ko je bilo vodstvo soglasno pri potrditvi Saccavinija na predsedniškem mestu, ki po dogovoru še naprej pripada socialistom.

Predsednik Pokrajine je v izjavi ob odstopu ocenil, da je razširitev večine potreben korak po aprilskih političnih volitvah. Nova uprava bo sedaj imela zahtevno nalogo, da v mesecih do konca mandata (ki poteče prihodnjo pomlad) nadaljuje z izvajanjem dosedanjih programskih točk. Na prvih mesih sicer z novim dogovorom nekoliko spremenjenega programa so načrt za odpadke, problem javnih prevozov, preustroj javnih storitev in izdelava smernic za upravljanje nje gospodarstva.

Pokrajinski svet se bo za izvolitev nove uprave predvidoma sestel v torek ali sredo.

Odrpli laboratorij centra CETA v prostorih zavoda Fermi Iz raziskovanja mikroorganizmov nove rešitve za uničevanje odpadkov

V prostorih zavoda Fermi v Ul. Diaz so včeraj odrpli nov laboratorij Centra za teoretsko in aplicirano ekologijo (CETA). Ustanova deluje že nekaj leta na Goriškem in zaposluje trenutno ducat raziskovalcev, gotovo pa so njene ambicije precej večje. Dokončni sedež naj bi dobila v bivšem kronikarju v Ul. Diaz, ki pa ga Pokrajina ne bo začela obnavljati pred letom 1994. Odtod izbira bližnjega začasnega sedeža. Center CETA je nastal je na pobudo skupine univerzitetnih raziskovalcev kot zasebna družba, katere člani pa so javne ustanove od pokrajine do univerz in drugih institucij, združenja gospodarstvenikov in raziskovalni centri. CETA je v teh letih že sodeloval s CNR za razvoj geografskih informativnih sistemov, z ENEA za raziskovanje radioaktivnih delcev v kmetijskih zemljiščih po Černobilu, z EGS pri realizaciji eksperimentalnega ekološkega naselja v Etiopiji.

Glavno področje delovanja pa je raziskovanje možnosti praktične uporabe mikroorganizmov. Te živalice, ki jih poznamo predvsem kot odgovorne za vrsto bolezni, so lahko zelo koristne. Konkretno se v Centru ukvarjajo na primer z raziskovanjem bakterij, ki lahko razkrajajo posebne industrijske odpadke organskega izvora. Teo-

retske raziskave naj bi že kmalu omogočile praktične aplikacije tega sistema, ki je zaenkrat še dražji vendar dosti bolj čist in popoln kot pa druge oblike (delnega) uničevanje teh nevarnih odpadkov. Druge raziskave obravnavajo sisteme za prečiščevanje voda, nadzor nad kakovostjo živil predvsem v korist potrošnikov, storitve za bioindustrijo in kmetijstvo (na primer za vinogradništvo).

V novem laboratoriju, ki velja več kot pol milijarde lir (300 mili-

jonov za opremo je dala Trgovinska zbornica iz Goriškega sklada), razpolagajo z »banko mikroorganizmov« (zbirka zajema 1.100 vrst) in je prva take vrste v Italiji ter med redkimi v Evropi, kot sta povedala raziskovalca prof. Locci in Cardinali. Predsednik CETA prof. Giuseppe Furlan je ob odprtju pozdravil številne ugledne goste in se zahvalil vsem, ki so omogočili pomembno realizacijo.

Na sliki (foto Marinčič) odprtje novega laboratorija CETA

V Kulturnem domu

Vpis abonmajev za sezono PDG tudi v Gorici

Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice sporoča, da je le-teos uvedlo možnost vpisovanja abonmajev za novo gledališko sezono 1992/93 prvič tudi v Gorici in v Trstu. V Gorici si lahko interesi zagotovijo abonmajsko vstopnico do sobote, 12. septembra, v Kulturnem domu v ulici I. Brass 20, ali pa po telefonu na št. 33288. V Trstu pa se interesi lahko vpišejo v uradih Zveze slovenskih kulturnih društev v ulici Sv. Frančiška, 20. Če bo predpremijskih abonmentov dovolj (predvidoma naj bi bila ta predstava ob sredah), bodo skušali organizirati za abonente tudi avtobusni prevoz.

Primorsko dramsko gledališče obenem javlja, da so si že v končnici lanskoletne sezone zadali študijo dveh predstav, s katerima bodo začeli letošnjo sezono. Premiera mladinske igre Čudežni kamen Alenke Goljevšček bo tako v režiji Katerine Pegan že 17. septembra. Prva abonmajska premiera pa bo že v mesecu oktobru in sicer bo to čast letos imelo gledališko delo Ranka Marinkoviča Glorija, v režiji Janeza Pipana.

PDG gostuje te dni v raznih krajih na Primorskem z uspešno izpred dveh let Lubezen, uojska, lakota Angela Beolca - Ruzzanteja.

Po mnenju odbora za varstvo in razvoj letališča

Po razpravi v občinskem svetu referendum še bolj potreben

Med številnimi komentarji, ki jih je v mestu izzvala maratonska seja občinskega sveta posvečena razpravi o gradnji šole-vojašnice za finančne stražnike na letališču, izstopa stališče Odbora za varstvo in razvoj letališča. Odbor, ki že od vsega začetka nasprotuje gradnji in je med pobudniki občinskega referenduma o tem vprašanju, se je včeraj z izjavo za tisk obregnil ob nekatera medijska poročila z občinske seje, še posebej ob TV poročila deželnega sedeža RAI. »Ne vemo, ali gre to pripisati kampanji dezinformacije, s katero "palača" potvarja resnico o finančarski šoli, toda vest, da je občinski svet prižgal "zeleno luč" za gradnjo tega kompleksa, je povsem neresnična«, piše v sporočilu. Odbor pojasnjuje, da je občinski svet - kot smo pravilno poročali v našem dnevniku - le vzel na znanje poročilo svetovalske komisije, ki ugotavlja da: 1. v Gorici ni druge možne lokacije za tako šolo, kakršno predvideva sedanji načrt; 2. da bi gradnja bila kompatibilna s sedanjimi dejavnostmi aeroklu-

ba. To pa še zdaleč ne pomeni, poudarjajo, da je občinski svet odobril gradnjo. Nasprotno, spričo razpeta občinske seje je danes toliko bolj aktualen posvetovalni referendum, ki ga je odbor predlagal občanom in ki ga je v prvih 40 dneh zbiranja podprlo dvakrat več od 1.500 potrebnih podpisov. Odbor namenja puščico tudi občinski upravi. Slednja »je našla čas za neskončno dolgo sejo za sprejem sklepa, ki je morda politično pomemben toda brez vsakršne upravne učinkovitosti, doslej pa še ni poskrbela za imenovanje državljanovega pravobranilca, ki je bistvenega pomena za sklic odbora garantov, ki se mora izreči o legitimnosti referenduma«.

■ **Občinski svet v Doberdobi** se sestane nocoj ob 18. uri v občinski glasbeni sobi. Na dnevnem redu so med drugim odobritev načrta za preureditev poslopja na Trgu sv. Martina, razpis dražbe za prodajo zazidljivega zemljišča v Jamljah, finančni načrt za ojačitev vodnega omrežja na Poljanah in v Vrtni ulici.

Po kraji v Foljanu in zasledovanju na avtocesti

Prijeli peterico tatov

Agenti izvidnice goriškega letnega oddelka so včeraj prestregli skupino petih nomadov, ki je pravkar okradla neko stanovanje v Foljanu. Po krajšem zasledovanju, med katerim so agenti tudi dvakrat ustrelili v zrak, so peterico na BMW-ju 520 ustavili in aretirali na avtocesti A4, nekaj kilometrov po vstopni postaji v Redipugli v smeri proti Benetkam. Malo pred aretacijo je nekdo iz avtomobila odvrgetel vrečko, ki pa so jo agenti našli. V njej je bila zlatnina v vrednosti 6-7 milijonov lir, ki so jo nomadi malo prej ukradli v Foljanu. Lastnik je nato prepoznal svoje predmete.

Agenti so aretirali tri člane skupine: 45-letno Milevo Sulič, 20-letnega Milana Radulovića in 19-letnega Jablana Sulića. Druga dva sta komaj 10 in 11 let stara dečka, ki so ju agenti izročili v varstvo sorodnikom. Peterica nomadov je bosanskega porekla, nastanjeni pa so v taborišču pri S. Stinu di Livenza. Ženska je sedaj v tržaškem, polnoletna fant pa v goriškem zaporu.

Policisti sumijo, da je peterica odgovorna za več tatvin (čeprav dokazov o tem še nimajo) v Foljanu in okolici. Niti ni izključeno, da imajo opravka tudi z vrsto krajo ob koncu tedna v Gorici in krajo v ponedeljek v Gradišču, o kateri poročamo tu zraven. Prav številni tatvinski podvigi so privedli do poostrejitve nadzorstva, ki je omogočilo uspešno policijsko akcijo in aretacijo dveh drugih tatov, ki so ju prijeli karabinjerji v Ronkah.

Čebelar Alojz Miklus je v Grojni utrpel 3 milijone lir škode

Neznanci razbili šest panjev

Alojz Miklus ima kot čebelar res smolo zadnja leta, saj je letos že drugič, da mu poškodujejo pajne. Pred dvema letoma so mu zastrupili pet-najst panjev, takrat so mu uničili vse čebele delavke in letni pridelek medu je bil uničen. Letošnjo škodo pa šele ocenjuje. Dogodek se je pripetil že v soboto v Grojni, kjer ima čebelnjak. Takoj je opazil, da je šest panjev prevrnjenih in videl veliko poginulih čebel pod panji, zlomljeno je satovje, ukradli so mu pet lepo poslikanih pokrovov s strehico, ki že sami veljajo čez 600 tisoč lir. Čebelnjak Alojza Miklusa je v gozdiču Grojni in je zato lahko nepridiprav nemoteno poškodoval panje. Gospod Alojz ima morda kak sum o storilcu, a nima dokazov, da bi koga obtoževal. Vsekakor pa so taka dejanja znak pomanjkanja vsake kulture in pritiklavstva, saj ima Miklus poleg jeze in slabega počutja tudi za okrogle tri milijone lir škode.

pismo uredništvu

Saletta: Opravičevanje odbornika Ziberne v zvezi s poletno sezono že meji na farso

V zvezi s polemiko o poletni sezoni na gradu smo prejeli sledeči dopis. V pojasnilo naj povemo, da smo pred poldrugim mesecem že objavili Salettovo pismo v zvezi z nekritim 5-milijonskim čekom, ki naj bi mu ga predsednik zadruga Mitt (ki je po nalogu občine organizirala sezono) dal za plačilo ene od predstav. V torek, 8. t.m., pa smo v poročilu z občinskega sveta navedli, kaj je odbornik za kulturo Ziberna odgovoril na vprašanja svetovalcev v zvezi s to afero. Ti odgovori so izzvali sledeče pismo Salette:

Iz pisma odbornika Ziberne na seji občinskega sveta 7. t.m. zvem, da imam upniški odnos z zadrugo MITT, ki ji je odborništvo poverilo organizacijo poletne sezone v gledališču "Tenda" na gradu. Zato se spet oglašam in pojasnujem: jaz, Saletta, ne terjam ničesar od MITT-a tudi in predvsem zaradi tega, ker sem jaz bil kot svetovalec odborništva in ne MITT-u in je vse moje delo bilo povsem brezplačno. So pa ljudje, ki že od 29.6. čakajo na objubljeno plačilo za opravljeno delo, ki je bilo redno na sporedu in so ga tudi redno izvajali in to je skupina radijskih igralcev. Ker sem bil tudi jaz igralec-organizator in predstavnik igralske skupine ter organizator prireditve, tudi jaz čakam na milijon 500 tisoč lir, ki mi pripadajo. Milijon in pol, ki pa mi služi za plačilo obresti za posojilo, ki mi ga je dala Cassa di Risparmio, da sem lahko plačal kolege, ki so na prireditvi nastopili.

Vendar sem v tem primeru, kot odbornik ve, samo posrednik za denar, katerega pa raje ne bi imel nikoli v rokah, in on si niti ne predstavlja kako rad bi videl, da bi tako bilo. Smešno je potem naštevati vsakega opravičevanja, češ, da se je čakalo na naše pobotnice in bi tako šele potem plačali celotno vsoto! Morda se od nas zahteva, da predstavimo pobotnice za nekrate čeke? Mislim, da smo na nivoju farse!

Na koncu bi rad še nekaj pripomnil: da so bile predstavitve na gradu pod šotorom zelo uspešne, nisem nikdar dvomil, ker sem jih jaz predlagal odborništva in se mu za morda neželjeno pohvalo tudi tu zahvaljujem. Vendar moram tu povedati, da predstavitvi "Palio Teatrale" in "Premio Amidei" nista imeli med organizatorji nesrečnega predsednika zadruga MITT, g. Sandra Rossija.

Vse, kar je lahko ta nepripravljena gospod organiziral, je imelo slab konec, dogodek po dogodku, do zadnje nečastne predstave na večeru, ki je bil posvečen Massiminiju, ko se je s težavo iskalo klavirje in gledalce v slikovitem neredu.

Vsekakor sem zadovoljen, ker sem izvedel, da bolje obveščeni občinski svetovalci le niso nasledili nenavadnim opravičilom za ta poletni abortus. Prav zato z zaupanjem čakam skupaj s kolegi na denar, ki nam ga še morajo dati. Osebnost pa pričakujem tudi priznanje za mojo pošteno poklicno pripravljenost, katere ne sme biti oškodovana z infantilizmi in opravičevanji na najnižji stopnji verodostojnosti.

Gianfranco Saletta

razna obvestila

SPD Gorica priredi 20. septembra avtobusni izlet za člane in prijatelje na Lokve z ogledom znamenitosti Trnovske planote (ledena jama, Smrekova draga itd) in udeležbo na gobarskem prazniku. Prijave do 12. t.m. na sedežu društva in v trgovini Baucon v Carduccijski ulici. Sedež društva je odprt ob sredah od 11. do 12. ure in ob četrkih od 17.30 do 19.30.

Slovenski dijaški dom Simon Gregorčič v Gorici, ul. Montesanto 84 - tel. 533495 sporoča, da sprejemajo prijave za šolsko leto 1992/93 in nudijo informacije. Dom bo odprl vsak delavnik, od 10. do 14. ure, razen ob sobotah.

kino

Gorica

VITTORIA 20.15-22.00 »Parenti serpenti«. Režija M. Monicelli. Po oceni občinstva najbolj priljubljen film na letošnjem natečaju Sergio Amidei v Gorici.

CORSO 18.00-22.00 »I sonnambuli«. Stephen King. V soboto: 16.00 »Charlie, anche i cani vanno in paradiso«.

VERDI Zaprt.

Tržič

COMUNALE Zaprt.

EXCELSIOR Zaprt.

Nova Gorica

SOČA 20.30 »Princ plime«.

SVOBODA Šempeter 20.30 »Moja punca«.

DESKLE Ni predstave.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Providenti - Travnik 34 (Piazza della Vittoria) - tel. 531972.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU
San Nicolò - ul. I Maggio 94 - tel. 790338.

V ponedeljek iz nekega stanovanja v Gradišču

Tatovi odnesli 12 milijonov

Po vrsti kraj ob koncu tedna v Gorici so tatovi v ponedeljek obiskali neko stanovanje v Gradišču in iz njega odnesli plena za celih 12 milijonov lir. Podvig so opravili sredi dopoldneva, med 10. in 11.15, ko je lastnik Antonio Leu začasno zapustil stanovanje v štirinadstropnem bloku v Ul. De Gasperi 4/b. Razbili so vhodna vrata in preiskali stanovanje, ne

da bi kdo od sosedov kaj slišal. Lastnik je ob povratku domov našel odprte omare in predale ter razmetano blago. Manjkali so zlate verižice, zapestnice, prstani in drug nakit v skupni vrednosti 8 milijonov lir ter 4 milijoni, ki jih je Leu še isti dan nameraval vložiti na banko. Tako pa mu ni preostalo drugega kot da je o obisku tatov obvestil karabinjerje.

■ V Štandrežu so v noči na torek iz kletnih prostorov stanovanjskega bloka v Ul. sv. Mihaela izginila štiri kolesa. Eden od okradenih lastnikov je vložil prijavo na kvesturo.

■ V Doberdobi se je včeraj popoldne v prometni nesreči v bližini cerkve lažje poškodoval 69-letni odvetnik Rodolfo Catterini iz Tržiča. Z rešilcem so ga prepeljali v tržiško bolnišnico, kjer pa mu zdravniki niso ugotovili težjih poškodb in so ga po prvi pomoči poslali domov s prognozo okrevanja v nekaj dneh.

Zapis ob robu (kritiziranega) beneškega filmskega festivala

Italijanska kinematografija že dolgo preživlja hudo krizo

IGOR PRINČIČ

Na beneškem festivalu je odjeknil škandal o podkupninah. Finančna straža je namreč izvedla preiskavo o poslovanju festivalske ustanove prav v dneh, ko se je festival šele pričel. S tem je povzročila ostro negotovanje organizatorjev - ustanove Bienale, ki je takoj reagirala s sporočilom za novinarje, rekoč, da preiskava zajema obdobje, ko sedanji upravitelji niso bili še v organiku Bienala.

Dolgoletna institucionalna kriza beneškega festivala, ki se kaže tudi preko omenjene davčne dogodivščine, odraža vsesplošno italijansko politično krizo. Vmešavanje in vsiljevanje strankarskih interesov na vseh ravneh odločanja in upravljanja ima svojo odmevnost v tem dogodku, vse to pa ni v interesu razvoja nekega specifičnega industrijskega sektorja, kakršen je v našem primeru filmski.

O filmu so paradoksalno veliko piše in gorovi v medijih. Ljudje se danes neprimerno bolj osveščeni o filmski kulturi kot so bili v preteklosti. Paradoks pa je v tem, da je vedno več kinodvoran prisiljenih zapreti vrata; v distribucijskem sistemu vlada pravi kaos; vsiljivost televizijskega medija je po drugi strani tudi opravila svoje. Neodločnost politike pri urejanju odnosov med konkurenčnima

sistemoma kinodvoran in televizije, kjer vlada nekakšen far west v borbi za preživetje, se odraža v večnem odlašanju prenove zakonodaje na filmskem področju. Sedanji zakoni so namreč stari več kot tideset let. Zakon o kinematografiji odraža torej težnje, ki so veljale, ko je parlament o njih glasoval. Povprečna starost akterjev distribucijskega sistema je previsoka, da bi lahko bili občutljivi za prepotrebne agilnejše in sodobnejše prijeme pri relansiranju kinematografije kot kulturne storitve.

Antagonizem produkcijskih družb v Italiji med Cecchi Goriem in Rizzolijem na eni ter Berlusconiem na drugi strani v privatnem sektorju ter med državno produkcijo in RAI-jem urejajo zaenkrat zgolj toga politična zavezništva; pri tem pa potegne krajši konec predvsem kinematografija. Zasičenost in komercialna neučinkovitost italijanskega sistema se kaže v »begu iz domovine«: Cecchi Gori izvažata kapitale v ZDA za zaenkrat neuspešne mednarodne produkcije. Berlusconi pa skuša ustvariti v Evropi televizijsko mrežo širših dimenzij. Edini prodoren in uspešen Italijan v tujini pa je »mali hudiček« Benigni: snema film o »pink panterju« v ZDA, nastopa v epizodi avtorskega filma prijatelja in režiserja Jima Jarmusha. Z njim uspevajo še odlični filmski delavci, fotograf

Storaro in razni rekviziterji, garderoberji itd. Skratka, odlični filmski obrtniki. Kje pa so časi Gine Lollobrigide, Sofie Loren, Anne Magnani... ali pa Antonioni-ja, Viscontija, De Laurentisov itd. Kriza se drži tudi umetniškega dela produkcije: pomanjkanje prave avtorske inovacije, manierizem in poplitvena splošna kakovost italijanskih filmov, ki pešajo v izvirnosti in v propozitivnem naboj. Čutiti je neko nedorečenost in pomanjkanje idej kljub povprečno dostojni tehnični kvaliteti. Sicer odmevne mednarodne nagrade pa odsevajo le blešč trenutne slave: fata morgana v sahari povprečja.

Film gre prenoviti: avtorstvo režiserjev in scenaristov ni več zadostno jamstvo za preporod, saj je marsikdaj le alibi za povprečen, nezanimiv in negledljiv film. Isto velja za produkcijski sistem in za sistem distribucije. Potrebni so novi prijemci tudi v svetu potrošnje, filmskega konzuma, ne samo preko televizije, kinodvoran in videokaset, temveč tudi z uvajanjem novih oblik umetniškega doživljanja. In končno: v filmskih akademijah študenti najprej diskutirajo o tem, kaj film je, preden se spoprimejo tudi sami z njegovo realizacijo: vprašanje, kaj je pravi prav film, ostaja odprto...

Gillo Pontecorvo in njegova Mostra skušata nakazati pot za prenovno delčka filmske mašinerije, in sicer festivala. Beneška mostra naj bi postala, po novi zasnovi Pontecorva, svetovno stičišče filmskih avtorjev. Zanimiva in pozitivna pobuda, toda: berlinski festival je pobral Benetkam tisti del ameriške produkcije, ki festivalu zagotavlja tudi komercialno uspešnost. Benetke pa naj bi od Berlina podedovale izvirnost njegovih preteklih izdaj pred amerikanizacijo. Hecno, festivali so postali po nekaterih merilih del distribucijskega procesa: na festivalih specializirana publika in skromna elita filmskih navdušencev lahko vidi nebroj filmov, ki ne bodo nikdar več doživeli reprize, ne v kinodvorani ne po televiziji. Torej festival kot oblika distribucije, elitna »kinodvorana« za redke izbrance; davke za realizacijo takšne prireditve pa plačujejo vsi. Takšna prireditve je lahko seveda privlačna izločba države, ki prireja festival. Mostra v Benetkah se skuša iz leta v leto obdržati na tej ravni, v za Italijo tipičnem stilu »dokler barčica po morju plava...«, kljub zmeraj ostrejši konkurenci drugih festivalov, med katerimi je npr. montrealški, ki se tokrat nekorektno odvija istočasno z beneškim. Vendar: koliko časa bo Benetkam še uspelo braniti pozicije...?

Kje so časi »Običajnih neznancev«...

V zbirki Annales v Kopru izšel Pregled zgodovine Istre Darka Darovca

Preteklost Istre v strnjeni obliki

MARTA VERGINELLA

Na istrskem polotoku so se od antike dalje naseljevala številna ljudstva, ki so prispevala k njegovi etnični in civilizacijski raznolikosti. Zaradi ugodne geografske lege in trgovskih poti, ki so povezovala obmorske kraje z zaledjem, je bila Istra često v zgodovini predmet spora in vojn med državami, ki so gospodarile nad Jadranom ali nad njegovim zaledjem. V Istri so gospodovali Rimljani, Bizanci, Franki, nakar Benečani, Avstrijci in Italijani. Po drugi svetovni vojni je bila Istra priključena Jugoslaviji, v zadnjem letu pa je istrski polotok doživel še zadnjo državno razmejitve. Prihod vsake nove oblasti je zapustil globoko sled tako v družbeni ureditvi kot v gospodarskem ustroju, čeprav so se istočasno ohranjali sledovi prejšnjih zasedb. Prihod novega gospodarja je bolj ali manj spreminjal tudi etnična razmerja na istrskem ozemlju.

S preteklostjo Istre nas v strnjeni in učinkoviti obliki seznanja knjižica Darka Darovca, ki je izšla v Kopru v zbirki Annales (Pregled zgodovine Istre, Knjižnica Annales 1, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko in Primorske novice, Koper 1992). S svojim pregledom želi avtor podati celovito sliko istrske zgodovine, upoštevajoč rezultate doslej opravljenega zgodovinskega dela na tem področju. Darovec ugotavlja, da sta se v zgodnjem srednjem veku oglejska in graška patriarhija prepirali za cer-

kveno nadzorstvo nad tem ozemljem. Za istrski polotok so bili dokaj značilni spori med obalnimi mesti in zaledjem, ki je v času frankovske oblasti v Istri doživelo uvedbo fevdalnega sistema. Prihod slovanskega prebivalstva na območje notranje Istre je ta spor še poglobil.

Istrska obalna mesta so se v teku srednjega veka politično osamosvojila in doživela pomemben trgovski razcvet. Vanje so se priseljevali tuji trgovci, zlasti Židje in Florentinci, ki so svoj kapital vlagali tako v pomorsko trgovino kot v kreditno dejavnost. Istrska mesta so ohranila svojo avtonomijo tudi po prihodu Benečanov, ki so se pri svojem vladanju oprli na istrsko mestno oligarhijo. Medtem ko so obalna mesta doživljala postopen družbeni in gospodarski razvoj, je na ozemlju, ki je pripadalo Avstrijci, prevladovala fevdalna ureditev. Toda bolj kot na agrarnem področju je do prave konkurence prihajalo v trgovini. Benečani so nadzorovali pomorsko trgovino, medtem ko je bila trgovina po kopnem pod nadzorstvom Avstrijcev in Tržčanov, za kar je prihajalo do pogostih nasprotij. V istrsko gospodarsko življenje je odločilno posegel na eni strani razpad beneške republike, po drugi strani trgovski in postopen industrijski razcvet Trsta, potem ko mu je Dunaj dodelil status proste luke.

V 18. stoletju so se v Istri etnične razmere polarizirale, toda dovolj izrazit je bil asimilacijski proces, ki so ga izvajala pretežno italijanska obalna mesta. Prehod podeželskega člo-

veka v mesto oziroma prestop v obrtniške ali trgovske vrste je soupadal s prevzemom beneškega italijanskega občevalnega jezika. Prvi nacionalni spori so izbruhnili v 19. stoletju, po razpadu beneške republike in po politični in upravni preureditvi istrske stvarnosti. Uvedba parlamentarnega sistema in razvoj nacionalnih gibanj sta v Istri pripomogla najprej k nacionalnim razhajanjem, nato k vse večjemu nasprotstvu med Italijani in slovanskim prebivalstvom. Italijanski vodilni razred je nasprotoval, da bi tudi slovenščina in hrvaščina postali enakopravna jezika v javnih upravah in na sodišču. Italijanski istrski politiki so se pod vplivom tržaških iredentistov vse izraziteje zavzemali za italijanskost Istre.

Zahteva po italijanski prevladi se je uresničila v času fašizma, ko je fašistični totalitarni režim izrinil slovenščino in hrvaščino iz javnega življenja. Pregarjanje slovenskega in hrvaškega življa se je končalo šele z drugo svetovno vojno, čeprav njen konec ni prinesel sožitja med istrskim prebivalstvom. Darko Darovec ob zaključku pregleda omenja val istrskih beguncev in na kratko oriše vzroke, ki so privedli do množičnega izseljevanja. Darovecva knjiga je hote sintetična in se izogiba problematizaciji, zlasti sodobnih zgodovinskih tematik. Zaradi svoje nazornosti je knjiga namenjena širšemu krogu bralcev, posebno pa šolski mladini, ki vse premalo pozna preteklost krajev, v katerih živi.

glosa

jože pirjevec

Ameriške intelektualce srbi etnična obsedenost

Ameriškega tednika Newsweek že dolgo ne dobivam več. Lani, v času vojne, sem bil gad njegovim pristranskim pisanjem o naših razmerah tako ogorčen, da sem ga odpovedal. Začel sem namreč sumiti - in to sem uredništvu tudi povedal - da je njihovo poročanje iz drugih dežel prav tako površno, kot je tisto iz Slovenije. Kljub temu, da nisem več aboniran na ta list, se pa vendar zgodi, da mi od časa do časa pride v roke. Pred sabo imam na primer članek, ki ga je za Newsweek napisal George F. Will in ga pod naslovom »Obsedeni od etničnosti« objavil 24. avgusta 1992. Avtor se v njem sooča s pravico samoodločbe in z vlogo ameriškega predsednika Woodrowa Wilsona pri njeni uveljavitvi na pariški konferenci ob koncu prve svetovne vojne. Njegova poglavitna teza je, da je Wilson s poudarjanjem tega principa sejal zmajave zobe, češ, da ni znal ločevati med pojmom državnost in narodnost, in ni razumel, da pač vsaka etnična skupina ne more imeti svoje države. (Pri tem Will sam ne razločuje med narodi in narodnimi manjšinami.) »V politiki je racionalizem tvegan«, pravi. »Če je povezan, kot v Wilsonovem primeru z moralizmom, postane nevaren.«

Še bolj nevarna se mi zdi teza, ki jo zagovarja George F. Will, saj izizeni kot obramba obstoječega stanja, brez upoštevanja zakonov zgodovinskega razvoja. Če bi bil dosleden, bi se avtor moral zgražati nad samim nastankom Združenih držav Amerike, ki so se v imenu svojih koristi odcepile od države, kateri so pripadale, in stopile na pot samostojnosti. To sicer niso storile v imenu etničnega principa, pač pa v imenu ekonomske nuje, torej iz še manj »moralnih« razlogov. Toda, pogledjmo pred kakšno situacijo se je znašel Wilson leta 1918. Dvojna monarhija je razpadla, njeni narodi so vsak zase oblikovali začasne vlade in parlamente in skušali uveljaviti svojo državnost. Kaj naj bi ameriški predsednik v takih razmerah storil? Ali naj bi se postavil v bran dinastičnemu principu in stlačil Čeha, Slovake, Avstrijce, Slovence, Hrvate, Madžare, Romune, Srbe in Italijane nazaj v habsburški kalup, zato da bodo dali mir? George F. Will je pač zelo naiven, če misli, da bi bilo to mogoče. V razmerah, kakor so se oblikovale po prvi svetovni vojni, je bila edina možnost priznati habsburškim narodom pravico do lastne države in se spri-

jazniti z razvojem dogodkov. Ni šlo za moralo, temveč za ugotavljanje objektivne stvarnosti tudi na nivoju principov. Rekli bi lahko celo, da bi se v Evropi izognili marsikateri tragediji, če bi Wilson znal uveljaviti na pariški konferenci svojo moralo bolj dosledno.

Vzrok za Willowo razmišljanje o državnosti in etničnosti je seveda tragedija v Bosni. Izhajajoč iz ugotovitve, da je morala v politiki lahko nevarna, avtor ugotavlja, da je za ZDA najbolje, da se v zadevo ne mešajo in ne posežejo v obrambo od Srbov ograničenih Muslimanov. V ozadju njegovega mišljenja je zaznati zamero, ki je razširjena v ameriških intelektualnih in političnih krogih, ker jugoslovanski narodi niso poslušali njihovih priporočil in so se otrsli Jugoslavije. Sedaj pa naj si sami pomagajo iz zagate! Seveda zastavlja problem na povsem napačen način, ker vidi dogajanje v Bosni le kot posledico etnične obsedenosti, torej kot nekaj, kar ima opravka s peklenskimi silami, ne pa kot politično vprašanje, kako urediti sožitje med različnimi skupnostmi v določenem prostoru. Jugoslovanska tragedija je nastala zaradi tega, ker si je en narod prilaščal pravico, da v večnacionalni državi kroji razmere le v skladu s svojimi koristmi. V Bosni je ta problem še vedno aktualen, saj Srbi uveljavljajo svoj prav, ne da bi se ozirali na pravice Muslimanov in Hrvatov. Vprašanje je, kako naj se mednarodna skupnost v takem primeru obnaša. Naj dovoli, da močnejši s silo uveljavi svoj red, ali naj poseže v dogajanje. Spet ne gre toliko za moralo, kolikor za ureditev razmer na način, ki bodo preprečevale bodoče konflikte v balkanskem prostoru. Torej za problem, ki se tiče nas vseh, tudi ZDA. Toda za tako dejanje, ki seveda predpostavlja oblikovanje novega mednarodnega prava, je treba pač stvari poznati do podrobnosti in ukrepati s trezno glavo. Zgleda, da tega intelektualnega napora ameriški intelektualci niso več zmožni. George F. Will pravi v zaključku svojega članka, da realizem ni alternativa za moralno akcijo. »Realizem je moralna dolžnost, dolžnost, da se zavedamo, česa ne poznamo in ne moremo narediti.« Spominja me na Chamberlaina, ki je v Londonu izjavil, potem ko je prepuštil Čehoslovaško na milost in nemilost Hitlerju: »Gre za daljno, majhno deželo, o kateri vemo malo.«

Damir Meržanov razstavlja v sežanski galeriji

V sežanski Mali galeriji bo do 24. septembra na ogled razstava akvarelov domačega slikarja Damirja Meržanova.

Meržanov se amatersko ukvarja s slikanjem že petnajst let, najbolj pri srcu pa so mu akvareli. Akvarelso tehniko je izpolnjeval privatno. Do sedaj je svoje stvaritve razstavljal že v Beogradu, Gorjanskem, na Reki, Dunaju, pred štirimi leti pa je sodeloval na skupinski razstavi sežanskih likovnikov prav v Mali galeriji, kjer prav sedaj razstavlja samostojno. Že prvi akvareli so dajali moč in upanje v slikarjevo plodno pot, ki se sedaj potrjuje, je na nedavni otvoritvi poudaril tajnik sežanske ZKO Aleksander Persolja.

Meržanova zanima predvsem pokrajina in to v trenutkih, ko se z njo nekaj dogaja, pri čemer pa mora biti akvarelist zelo spret pri slikanju. Meržanova pokrajina diha z nostalgičnim vonjem in barvami. Zadnji akvareli pa odražajo neko novo videnje, med njimi zasledimo tudi akvarele z vojno tematiko.

OKS

V tekmi v Eindhovnu so zasenčili slovite tulipane

Azzurri kot Milan

NIZOZEMSKA - ITALIJA 2:3 (2:2)

STRELCI: Bergkamp v 4. in 21. min., Eranio v 29. min., Baggio v 41. min. (11-m) in Vialli v 78. minuti.

NIZOZEMSKA: Menzo, Van Aerle (Viscaal od 88'), De Boer (Winter od 46'), R. Koeman, Witschge, Wouters, Bergkamp (Van't Schip od 68'), Rijkaard, Van Basten, Gullit, Roy.

ITALIJA: Marchegiani, Mannini, Di Chiara, Eranio, Costacurta, Maldini, Lentini (D. Baggio od 90'), Albertini (Donadoni od 46'), Vialli (Casiraghi od 88'), R. Baggio (Signori od 78'), Evani.

SODNIK: Merk (Nem)

EINDHOVEN — Sacchi je dolgo čakal, zbujal prve dvome, požrl marsikatero hudo, vendar je sinoči na prijateljski tekmi proti Nizozemski naposled le dočakal svoj dan. Azzurri so zaigrali kot Milan v najboljših obdobjih Sacchijeve vladavine in kar v gosteh premagali slovite »tulipane«, kar se tiče igre pa so jih celo nadigrali.

Zaradi dveh napak Costacurte so se Italijani kmalu znašli v obupnem položaju 0:2, čeprav so se že v prvih minutah borili enakovredno z domačini. Kljub temu se Vialli in tovariši niso predali malodušju in so trdno poprijeli za vajeti ter imeli žogo stalno v svoji posesti. Gol je takorekoč visel v zraku in po nekaj zrelih priložnostih je Eranio s strelom z roba kazenskega prostora ugnal domačega vratarja. Italijani so še naprej pritiskali. Čeprav je Di Chiara po lepem prodoru v kazenski prostor po levi strani s spretnim padcem ukanil branilca in zavedel sodnika, da je odpiskal neobstoječo najstrožjo kazen (Baggio je zanesljivo zadel), je bil 2:2 azzurrov zaslužen.

Pričakovane reakcije Nizozemcev v drugem polčasu ni bilo. Začudo, še naprej so bili v podrejenem položaju in nenatančnosti Baggia v napadu se imajo zahvaliti, da niso v prvih desetih minutah doživeli katastrofo. Juventusov as je najprej iz

težkega položaja, a pred nemočnim vratarjem, streljal naravnost v prečko, vdrugič je iz ugodnega položaja usmeril žogo visoko nad vrata, naposled pa je (tudi zavoljo sumljivega posega branilca) zamudil še eno dobro priložnost. Prizadevnost azzurrov je bila vsekakor kronana z golom Viallija po kotu.

Če odmislimo slabo igro Costacurte so azzurri igrali res dobro, posebno še zvezna vrsta, ki je že po tradiciji šibka točka reprezentance.

Eranio (na sliki AP), Lentini, Evani, Albertini, v drugem polčasu pa še Donadoni, so s pomočjo dinamičnih Manninija in Di Chiare zasenčili domače ase Bergkampa, Gullita, Rijkaarda in Koemana.

Sacchi po srečanju ni skrival zadovoljstva. Ocenil je, da so njegovi zaigrali celo bolje, kot je pričakoval. Skratka, generala za debi na kvalifikacijah za SP s Švico (14. 10.) ni mogla biti uspešnejša.

Osem kvalifikacijskih tekem za nogometno SP

Prepričljiv uspeh (3:1) Švicarjev proti Škotski

ZURICH — Sinoči je bilo na sporedu osem kvalifikacijskih tekem za nastop na nogometnem SP 1994. leta v ZDA.

V skupini, v kateri nastopa tudi Italija, je Švica v Bernu s prepričljivim 3:1 (1:1) odpravila Škote. Gostitelji so vodili že po dveh minutah z golom Knupa, a McCoist je za Škote izenačil v 15. minuti. V drugem polčasu sta bila za Švico uspešna spet Knup (71') in Bregy (81').

Nekatere tekme so bile sila neizenačene, Norveška je San Marino premagala kar z desetimi goli razlike.

Francija je svojo pot pričela z zasluznim porazom z 2:0 v Sofiji, pokazala pa je tudi bore malo.

REZULTATI:

Skupina 1

Švica - Škotska 3:1 (1:1); LESTVICA: Švica (2 tekmi) 4 točke, Škotska (1) in Estonija (1) 0.

V skupini so še Italija, Portugalska in Malta.

Skupina 2

Norveška - San Marino 10:0 (4:0); LESTVICA: Norveška 2, San Marino 0.

V skupini so še Anglija, Nizozemska, Poljska in Turčija.

Skupina 3

Irska - Latvija 4:0 (1:0); S. Irska - Albanija (nočna tekma).

LESTVICA: Irska (2) 4, Litva (3) 3, Španija (1) in Albanija (3) 2, S. Irska (1), Danska (1) in Latvija (1) 1.

Skupina 4

Wales - Ferski otoki 6:0 (3:0); LESTVICA: Belgija (3) 6, Romunija (2) 4, Ciper (2) in Wales (2) 2, CSFR (1) in Ferski otoki (4) 0.

Skupina 5

Luksemburg - Madžarska 0:3 (0:1); LESTVICA: Madžarska (2), Grčija (1) in Islandija (2) 2, Luksemburg (1). V skupini je še Rusija, Jugoslavija pa je »zamrznjena«.

Skupina 6

Bolgarija - Francija 2:0 (2:0); Finska - Švedska 0:1 (0:0); LESTVICA: Bolgarija (2) 4, Švedska (1) 2, Francija (1), Finska (2) 0. V skupini sta še Avstrija in Izrael.

Prijateljska srečanja

Poleg tekme Nizozemska - Italija je bilo včeraj na vrsti še nekaj prijateljskih nogometnih srečanj. Nemčija je gostovala na Danskem, kjer je z 2:1 (0:0) premagala domačo reprezentanco (strelci Riedle v 47', Elstrup v 75' in Effenberg v 85'). Pri neodločenem izidu pa sta se razšli Poljska in Izrael (1:1).

Disciplinski ukrepi

MILAN — V zvezi s povratnimi srečanj 2. kola italijanskega nogometnega pokala so bili za eno kolo diskvalificirani: Castellini (Perugia), G. Baresi (Modena), Pioli (Fiorentina), Chamot (Pisa), Prytz (Verona), Bruniera (Ancona), Enzo (Taranto), Ficcacienti (Verona), Herrera in Oliveira (Cagliari), Montalbano (Modena), Poggi (Venezia), Protti (Bari), Ripa (Andria) in Scienza (Reggiana).

Maradona le odhaja k španski Seville?

EINDHOVEN — Kaže, da bo argentinski asa Maradona le nadaljeval kariero v Španiji. Predsednik FIGC Antonio Matarrese je včeraj izjavil, da se je razgovarjal s tajnikom FIFA Blatterjem, sam predsednik Napolija Ferlaino pa naj bi spremenil stališče glede odstopa Maradone. Edino, kar naj bi Ferlaino želel, pa naj bi bila konkretna zagotovila, da Argentina ne bodo kasneje odstopili kakeku drugemu italijanskemu društvu.

Jutri start turnirja Alpenliga v hokeju na ledu

S srečanjema Jesenice - Villach in Innsbruck - Bolzano se bo jutri pričela druga izvedba turnirja Alpenliga v hokeju na ledu. Na turnirju nastopa 16 ekip iz Italije, Avstrije in Slovenije. Kvalifikacijski del se bo zaključil 15. t.m., prve štiri uvrščene ekipe pa se bodo pomerile v finalnem delu, ki bo 19. in 20. decembra v Beljaku.

obvestila

ŠD KONTOVEL
SEKCIJA MINIBASKET
sporoča, da je vadba minibasketa na odprtem igrišču Kontovela (v primeru slabega vremena v telovadnici) vsak dan od 17.00 do 18.00 za letnike 1983/84/85 in od 18.00 do 19.00 za letnike 1982/81/80 ter ob ponedeljkih, središ in petkih za letnika 1986/87 od 16.00 do 17.00.

PLAVALNI KLUB BOR
organizira od oktobra do maja v bazenu pri Alturi vadbo v plavanju za neplavalce, plavalce in tekmovalce. Vpisovanje od 14. septembra dalje od 18. do 20. ure po telefonu na št. 51377.

NK BOR
obvešča, da bo sestanek s starši in z otroki letnikov 1983/84/85 (kategorija cicibani), ki se ukvarjajo z nogometom, danes, 10. t.m. ob 17.30 v Borovem športnem centru v Trstu. Vabljeni!

KK BOR - MINIBASKET
obvešča, da se v torek, 15. t.m., pričenejo treningi za začetnike, in sicer za letnike od '80 do '86. Treningi bodo dvakrat na teden, v torkih in petkih, od 15. do 17. ure, na stadionu 1. maj. Predviden je prevoz z društvenim kombijem. VPISOVANJE: direktno na igrišču, ali pa na tel. 361476 (Corbatti).

ŠD POLET
KOŠARKARSKA SEKCIJA
sporoča, da se je pričel tečaj minibasketa za fantke in deklice, ki so rojeni v letih od 1981 do 1986. Vadba je vsak dan na odprtem igrišču Prosvetnega doma na Opčinah (v primeru slabega vremena v telovadnici Pristanških delavcev pri Briščkih), kot sledi: od 14.45 do 15.45 za letnike 1986/85/84 in od 15.45 do 16.45 za letnike 1981/82/83. Tečaj vodi Andrej Vremec. Za vse informacije se lahko obrnete na Poletov sedež v Prosvetnem domu na Opčinah vsak dan, razen nedelje, od 10.30 do 13.00 (tel. 213403).

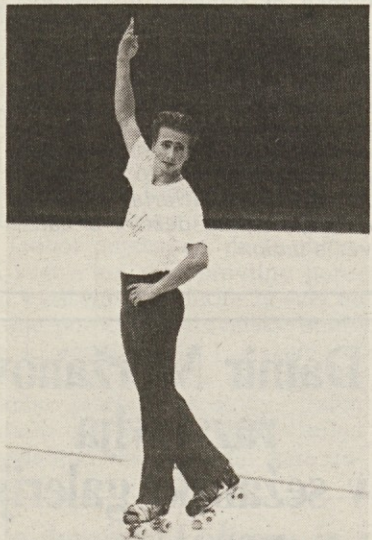
SK BRDINA
vabi na 1. kraški bike slalom, ki bo 13. t.m. v Repnu pri nogometnem igrišču s pričetkom ob 10. uri. Za informacije tel. na št. 212859 in 299573.

ŠD PRIMOREC
obvešča, da organizira 11., 12. in 13. septembra »praznik športa« v Griži. Pričetek bo vsak dan ob 17.30.

SPOROČILO ŠPORTNIM DRUŠTVOM

Sporočamo vsem našim športnim društvom, da sprejemamo obvestila (na tel. št. 040-7796611) le od 8.30 do 12.30.

Na EP Kokorovec 1. v obveznih likih

OPORTO — Uspehov »nena-sitni« Samo Kokorovec se tudi na letošnjem evropskem kotal-karskem prvenstvu v Oportu na Portugalskem postavlja v vlogi absolutnega protagonista.

Po prvem dnevu tekmovanja ima v žepu že eno zlato medaljo. Osvojil jo je v obveznih likih, pri čemer so sodniki soglasno ocenili, da je bil prepričljivo boljši od ostalih.

Srebro je osvojil Tržčan Cericola od društva Jolly, tretji pa je bil Nemcem Kaiser.

Od danes se bo Kokorovec potegoval še za odličja v prostem programu in kombinaciji, ki je že tako njegova močna točka, tako da lahko iz Oporta z optimizmom pričakujemo še kakšno razveseljivo vest.

Flushing Meadow: out Becker in Grafova

Črn dan Nemcev

NEW YORK — V enem zadnjih dvobojev osmine finala odprtega teniškega prvenstva ZDA je češkoslovaški veteran Ivan Lendl, ki ima sicer sedaj ameriško državljanstvo, po pravem maratonskem boju (srečanje je trajalo rekordnih pet ur in eno minuto), premagal favorita, Nemca Borisa Beckerja, s čimer je dal vedeti, da pri 32 letih in kljub poprečnim rezultatom v zadnjih sezonah še ni odpisan. Če pa je šlo za labodji spev, bo povedal njegov četrtfinalni spopad z 2. nosilcem, Švedom Edbergom, ki se je moral pošteno namučiti, predno je strl odpor nizozemskega orjaka Krajickja.

Becker po porazu z Lendlom ni bil videti preveč razočaran, čeprav letos na turnirjih za Veliki slam ni nikoli prišel dlje kot do četrtfinala.

Zadnji izidi osmine finala:
Edberg (Šve - št.2) - Krajick (Niz) 6:4, 6:7, 6:3, 3:6, 6:4; Ferreira (J.Afr - št.12) - E. Sanchez (Sp) 6:2, 6:4, 2:6, 6:4; Chang (ZDA - št.4) - Washington (ZDA - št.14) 6:2, 2:6, 3:6, 6:3, 6:1; Lendl (ZDA - št.9) - Becker (Nem - št.3) 6:7, 6:2, 6:7, 6:3, 6:4.

četrtfinalni pari: Courier (ZDA) - Agassi (ZDA); Sampras (ZDA) - Volkov (Rus); Chang (ZDA) - Ferreira (J.Afr); Lendl (ZDA) - Edberg (Šve).

Do velikega presenečenja v četrtfinalu je prišlo tudi v ženski konkurenci. Američanka Mary Joe Fernandez je namreč odpravila 4. nosilko, Argentinko Gabrielo Sabatini (6:2, 1:6, 6:4), v polfinalu pa se bo pomerila z Novosađčanko Moniko Seleš, ki je nadigrala Kanadčanko Patricio Hy (6:1, 6:2). Ta je, kot znano, že v osmini finala izločila Američanko Capriatijevo, tokrat pa ni imela niti najmanjše možnosti in je pred Moniko klonila po samih 55 minutah igre.

V prvem dvoboju včerajšnjega dne pa prava senzacija: Španka Arantxa Sanchez je v tretjem polfinalnem dvoboju med ženskami s 7:6, 6:3 premagala 2. nosilko, Nemko Steffi Graf.

Četrti polfinale med sestrama Maleeva je bil ponoči po našem času.

V sinočnji prijateljski košarkarski tekmi

Jadran TKB nadigral Američane

JADRAN TKB - SARATOGA 118:78 (64:38)

JADRAN TKB: Crisma 4 (0:2), Čuk 18 (6:6), Emili 2 (0:1), Starc, Rebula 25 (1:2), Oberdan 12 (4:4), Merlin 14 (5:7), Rauber 28, Smotlak 11 (3:8), Pettrosso 4, Bordon. TRENER: Drvaric. PM: 19:30. TRI TOČKE: Rauber (4), Merlin (1).

SARATOGA: Kurkindol 16 (3:4), Rogers 8 (4:6), Nobles 14 (0:2), Wynn 2, Joseph 8 (3:6), Johnson 2 (0:1), Hobley 4 (0:1), Upshaw 5 (1:2), Ramos, Bryan 13 (3:5), Robinson 3, Rivera 4 (2:2). PM: 16:27. TRI TOČKE: Nobles (2), Joseph (1), Kurkindol (1).

Prijateljska tekma med Jadranom TKB in ameriškim košarkarji, ki so v teh dneh zasidrani v tržaškem pristanišču na letalonosilki Saratoga, ni zadovoljila številnih gledalcev, ki so se podali v telovadnico Ervatti, da bi si ogledali ekshibicije »vrstni-

kov« Dream Teama, ki je pred kratkim mojstrsko igral na olimpijskih igrah v Barceloni. Ekipa, ki se je sinoči predstavila proti Jadranovi vrsti, bi si s svojim nizkim tehničnim in taktičnim obvladovanjem košarkarskih prvin ter z grobo ter včasih nevarno, »umazano« igro prisluzila rajši vzdevek Nightmare Team, ker je kmalu tudi sprožilo nejevoljo s strani prisotnih, tako gledalcev kot Jadranovih košarkarjev samih.

Glede tekme omenimo le, da so jadranovci stalno gospodarili na igrišču. Razlika se je postopoma neizprosno večala. Rauber, Čuk in Merlin pa niso imeli večjih težav proti robatim Američanom. Jadranov trener Drvaric je tako izkoristil priložnost, da je dalj časa igral z mladinsko postavo. Izredno dobro je zaigral Kristjan Rebula, v režiji pa je zadovoljil Ivo Emili.

(V.J.)

Trije naši zdravniki v znanstveno alpinistični odpravi pod Everestom

Znanstveno-alpinistična odprava, tokrat iz Tržiča, bo 22. septembra, po dveh letih presledka, spet krenila v Nepal in pod Everest.

Za nas je vest zanimiva, ker bodo v odpravi tudi trije naši znani zdravniki in sicer dr. Borut Spacal, ki se je sam že leta 1990 priključil odpravi na Everest, ki jo je organiziralo Slovensko planinsko društvo iz Trsta, internist pa tudi športni zdravnik dr. Rafko Dolhar, pa še dr. Danijel Žerjal, sicer gerontolog, toda tokrat le v svojstvu svoje ljubezni do gora.

»Mi smo zadovoljni, da se udeležimo te odprave, ki se bo delila na tri dele,« nam je v pogovoru povedal dr. Dolhar, ki se je komaj vrnil s počitnic. »En del bo namenjen samo alpinističnemu podvigu, drugi našim zdravniškim raziskavam glede prilagajanja alpinistov pa tudi sicer trekingašev na višino, tretji del pa bo namenjen samo trekingašem.«

»Zbrali smo se trije slovenski zdravniki, da na licu mesta, to je pod samim Everestom in pri drugih alpinističnih vzponih, preučimo koristnost in pomen novih zdravil, ki prihajajo na tržišče in ki naj bi odpravljala vse tiste težave, ki jih doživljajo v glavnem trekingaši, pa morda tudi premalo pripravljeni alpinisti, ki se na svojih pohodih soočajo z višinami od 3000 do 5000 m. Človek si niti ne more predstavljati, kako različno lahko delujejo takšne višinske spremembe na razne človeške organizme. Nekaterim bo morda na začetku samo slabo - bruhalo bodo, v glavi se jim bo vrtilo, pa še druge slabosti bodo potem občutili.«

Toda moda trekingaštva se je tako razširila, da se odpravljajo tudi na bolj zahtevne ture ljudi, ki na to, niti zdravstveno niti drugače, niso pripravljeni...

»Tem je v zadnjih letih posvečena velika pozornost. Veliko zdravil je že prišlo na trg, pa tudi veliko študij je bilo opravljenih glede bolezni, ki napadajo člove-

Rafko Dolhar

ka na določeni višini. Želeli bi preizkusiti vrsto novih zdravil in pripomočkov za odpravo teh obolenj, ki so lahko morda nepomembna, lahko pa so tudi zelo težka, če ne že včasih celo smrtno nevarna.«

Skupina, ki bo odšla v Nepal in pod Everest 22. septembra, bo tako imela tri namene. Alpinisti bodo skušali priti na vrh Island Peak, ki je visok 6.189 metrov; trekingaši bodo opravili manjše vzpone in si pri tem ogledali jezero Gokio med Makalujem in Chq Oyem, naša zdravniška ekipa pa bo skušala opraviti svoje delo glede pravilne aklimatizacije človeškega telesa na različne vzpone, kot tudi odgovoriti na vprašanje, kakšne bolezni se lahko z vzponi pojavijo in kako jih je mogoče odpraviti ali vsaj omiliti.

»Alpinisti so ponavadi ljudje, ki si vzamejo dovolj časa za pravilno aklimatizacijo in je potem vsak vzpon v višine manj nevaren. Trekingaši ponavadi nimajo za sabo tega treninga. Želijo samo doživeti nekaj novega, nekaj lepega, toda to vedno na račun številnih

nevarnosti, ki te njihove podvige spremljajo.«

Kakšni so prvi znaki obolenja za nepravilno aklimatizacijo?

»Začne se lahko le z vrtoglavico, bruhanjem, potem pa lahko pride tudi do hujših znakov obolenja. Danes imamo na primer v raznih gorovjih vlečnice, ki človeka lahko popeljejo dosti više od tri tisoč metrov; v gorovju And pa popelje žičnica turista celo 4500 metrov visoko. Vse to je brezumno in ima lahko za človeško zdravje težke posledice.«

Kakšne pa so želje vseh treh slovenskih zdravnikov, ki se odpravljate na to ekspedicijo?

»Morda še nismo povedali, da organizira odpravo Center za športno medicino iz Tržiča - pokroviteljstvo nad pobudo pa je prevzela občinska uprava v Tržiču. Mislim, da je tudi sicer želja vsakega alpinista, da si ogleda gorovje v Nepal, pa najvišjo goro na svetu, Everest. Odhajamo na to pot polni radovednosti, z občutki zadovoljstva, pa tudi z občutki zdravnikov, ki želijo na licu mesta preizkusiti razna nova zdravila, ki bi lahko ublažila problem aklimatizacije. Vsi trije smo že vajeni vzponov na različne gore. Sedaj bi hoteli te naše kondicije preveriti tudi v novem okolju. Če bomo uspeli tudi z našimi raziskavami s področja aklimatizacije, bomo seveda veseli in zadovoljni.«

Ste torej dovolj mirni in zbrani pred tem novim podvigom?

»Zase lahko odgovorim pritrdilno. Poznavajoč Boruta in njegovo ljubezen do gora in gorskih vzponov, kot tudi enako ljubezen Žerjale do takšnih podvigov, menim, da odhajamo na to pot polni delovnega elana, pa seveda tudi optimistično razpoloženi. Naj še povem, da bo tokratna ekspedicija skupno štela okrog 16 članov. Prepričan sem, da se vsi srečno vrnemo po štirih tednih bivanja v Nepal in pod Everestom na svoje domove.«

NEVA LUKEŠ

Drevi na memorialu bratov Husu na Proseku Vesna - S. Marco

Nogometni turnir za memorial bratov Husu je pred sklepno fazo. Drevi ob 20.30 bo namreč že tekma za 3. mesto med Vesno in S. Marcom, jutri ob isti uri pa bo finale za 1. mesto med Primorjem (na sliki med tekmo z Gajo) in Krasom (sledilo bo nagradjevanje). Prav Kras je v polfinalu pripravil novo presenečenje, saj si je privoščil tudi kriško enajsterico.

VESNA - KRAS 0:3 (0:1)
STRELEC: La Calamita v 39', 77' in 90'

VESNA: Francioli, Sedmak, Sambaldi, Švab, Bertoli, Malusa, Nonis (v 60' Candotti), Leonardi (v 65' Kriscjak), Kostnapfel, Naldi, Sigur.

KRAS: Caputo, Božič, Massai, Šuc, Vitrani, Candotti, Rotta, La Calamita, Palumbo, Norbedo, Pitacco.

Ko so že vsi pričakovali finale med Primorjem in Vesno, je Kras poskrbel še za eno presenečenje. Potem ko je že izločil Zarjo, je odpravil še Križane. Protagonist tekme je bil vsekakor La Calamita, ki je dosegel vse tri zadetke (kar dva s prostega strela). Vesna je s svoje strani pokazala pretirano živčnost, saj je sodnik v 2. polčasu izključil kar tri njene igralce, enega pa Repencem. Kras je povedel v 39' z odlično izvedenim prostim strelom La Calamite. V prvi polovici je bilo to tudi vse. Ekipi sta namreč imeli precejšnje težave v napadu.

V 2. polčasu se je Vesna bolj vztrajno podajala v napad, a se je kljub vsemu le malokdaj nevarno pojavila pred vrati nasprotnikov. V 65' in 76' je sodnik izključil Bertolija in Sambaldija, Repenci pa so že minuto kasneje podvojili, znova s prostega strela. V 84' sta morala iz igrišča še Naldi in Rotta in prav v zadnji minuti je La Calamita v protinapadu postavil končni izid. (Š.M.)

Memorial »Kristjan Donda«

Drugi nogometni memorial Kristjan Donda v Dolu si je letos priborilo domače moštvo, ki je v finalu premagalo Števerjan. V finalu za 3. mesto pa so fantje z Vrha visoko odpravili Jameljce. Zanimiva posebnost letošnjega turnirja je bila v tem, da so nastopali samo igralci, ki ne nastopajo v nobenem prvenstvu.

DOL POLJANE - ŠTEVERJAN 2:1 (2:1)

STRELCI: B. Šulifoj, Beučar, Frandolič.

DOL POLJANE: Marušič, Radetti, B. Šuligoj, Devetak, Vizintin, Frandolič, Jarc.

ŠTEVERJAN: Leghissa, Beučar, C. Cibini, D. Cibini, Robazza, Gomišček, A. Šuligoj.

VRH - JAMLJE 8:1 (3:1)

STRELCI: P. Kobal, Grillo, M. Černic 2, Cingerli 4, Berlot.

VRH: Grilj, M. Černic, Z. Černic, Grillo, Berlot, Frandolič, Cingerli.

JAMLJE: Croselli, D. Pahor, I. Kobal, P. Kobal, Pacor, N. Pahor.

Memorial »Flavio Grillo«

V organizaciji ŠO Danica in pod pokroviteljstvom slovenskih bančnih zavodov Kmečke banke, Kmečko obrtne hranilnice Doberdob ter Hranilnice in posojilnice Sovodnje poteka na Vrh 7. nogometni memorial Flavio Grillo. Izidi dosedanjih 4 srečanj:

Panzano - Vojaki Videm 8:2, Rupa/Peč - Temnica 5:4, Štandrež - Dol/Poljane 4:2 in Vrh - Jamlje 13:0.

DANAŠNJI SPORED: 19.00 Gabrje - Dobra mrha, 20.00 San Martino - Kostanjevica, 21.00 Insa - Doberdob.

Vpisovanje na začetniški tečaj hokeja Poletovci pridno vadijo

Ob ponedeljkih in sredah zvečer je na Poletovem kotalkališču nekoliko neobičajno: namesto kotalkarjev, ki plešejo ob glasbi, kot smo bili doslej navajeni, so na kotalkarski ploščadi fantje in dekleta s hokejsko palico, rokavicami, močno obloženi vratar z masko na obrazu in trener s piščalko. Tekmovalci so člani openskega Poleta in ženske hokejske ekipe Hockey Trieste, ki v tem predprvenstvenem času trenirajo skupaj in se pripravljajo vsak na svoje prvenstvo.

Poletovci so se vpisali v prvenstvo C lige, ki se bo pričelo januarja. Do tedaj bodo morali seveda dokončno opremiti kotalkališče z var-

nostnimi mrežami in z vsem, kar predpisuje pravilnik hokejske zveze. Zaželeno bi bilo, da bi se ekipi pridružili še drugi ljubitelji hokeja, ki bi lahko zagotovili moštvo potrebne zamenjave. Obenem pa se bo začel tudi tečaj hokeja za začetnike, otroke in tudi starejše.

Polet je že zaprosil Italijansko hokejsko zvezo za potrebne rekvizite (palice, rokavice), ki naj bi jih tečajniki prejeli za obiskovanje tečaja. Ko bo material došel, bo tečaj lahko stekel. Vsi zainteresirani pa se lahko že sedaj javijo na kotalkališču ob ponedeljkih in sredah od 20.30 do 22. ure, kjer jim bodo nudili vse potrebne informacije.

Veliko zanimanje za izlet na Dobrač

Zanimanje za izlet na Dobrač, ki ga v nedeljo, 13. septembra, organizira SPDT, je bilo tako veliko, da so vsi prostori v avtobusu že zasedeni. Vpisovanje je torej zaključeno in zamudniki se bodo pač morali zadovoljiti s tem, da počakajo na naslednjo priložnost, ali pa se sami peljejo s svojimi avtomobili in sledijo avtobusu z izletniki SPDT.

Vzpon na Dobrač je pravzaprav lahek in primeren za vse planince. Na izbiri sta malo težja ali pa izredno lahka pot na vrh. Tisti, ki ne bodo marali po stezi, ki se vije po južnem, strmem pobočju gore, lahko uberejo ne preveč strmo, makadamsko cesto, ki prav tako pripelje na vrh te lepe razgledne gore v Beljaških Alpah. Če pa so med izletniki tudi taki, ki se jim dosti ne da hoditi, se lahko poslužijo sedežnice, ki pelje približno na pol poti do vrha Dobrača, kjer stoji križ, pod njim pa dve tristo let stari cerkvi, ki sta vsekakor vredni ogleda.

Udeleženci izleta na Dobrač naj se torej zberejo v nedeljo, 13. septembra na Trgu Ulpiano pred sodno palačo v Trstu deset minut pred 6.30. Odhod avtobusa bo točno ob 6.30 in ne ob 6.00, kot je bilo prvotno javljeno. Planinci s kraškega področja, ki so se javili za izlet na Dobrač, pa naj počakajo ob 6.50 v Sosljanu, na križišču obalne in po-

krajinske ceste za Nabrežino, torej na seslanskem trgu, temveč dvesto metrov više, kjer bo avtobus zavil na avtocesto.

Prireditelj želi vsem udeležencem mnogo zabave in dobrega počutja na tem izletu na Dobrač.

Vzpon na Zuc del Bor

Zuc del Bor, 2195 metrov visok vrh nad Kluzami (Chiusaforte) v Kanalski dolini, je cilj prihodnjega iztleta, ki ga pripravlja SDPT. Zuc del Bor je dokaj zahtevna gora, zato je izlet, ki bo v nedeljo, 27. septembra, le za izkušene planince. Ti se bodo zbrali na Trgu Ulpiano pred sodno palačo v Trstu ob 5.30 po sončni uri in se z avtobusi odpeljali po avtocesti do Carnie in do tam do Mužaca (Moggio Udinese). Zavili bodo nato v dolino Aupa in se po gorski cesti peljali do planinskega zavetišča Vuallt. Od tam se bo pričel vzpon na vrh Zuc del Bora. Predvidenih je sedem ur hoje za dosego vrha in povratek. Izlet vodi Stojan Bolčina, ki za vsa pojasnila odgovarja na telefonsko številko 213701, vpisovanje pa je že v teku na ZSSDI v uradnih urah (tel. 635627).

Opozarjamo vse morebitne udeležence, da bo prav v noči med 26. in 27. septembrom treba preiti z legalne na sončno uro, kar pomeni pomakniti kazalce za uro nazaj.

Na 19. športnih igrah treh dežel tekmovalci iz Koroške, Slovenije in FJK

Tokrat bo gostitelj Maribor

Jutri in v soboto bo Maribor gostitelj 19. mladinskih športnih iger »Treh dežel«, na katerih bodo nastopili mladi do 15. leta starosti iz Furlanije-Juljske krajine, Koroške in Slovenije.

Mladi iz treh obmejnih dežel se bodo pomerili (tako med fanti kot med dekleti) v atletiki, tenisu, namiznem tenisu in sabljanju, samo v moški konkurenci pa še v košarki in

rokometu. Barve dežele FJK bo v Mariboru branilo okrog 80 športnikov, ki jih bo na pot spremljalo približno 20 trenerjev in funkcionarjev.

Ker je prireditelj letošnje izvedbe Slovenija, lani pa so bile igre na Koroškem, bo prihodnja 20. jubilejna izvedba v naši deželi, kraj pa še ni določen. V seznam panog bodo vsekakor uvrstili tudi žensko odbojko.

Srečanje primorskih planincev

Letošnje srečanje primorskih planincev bo na Kokoši in sicer v nedeljo, 13. septembra. Srečanje prireja planinsko društvo iz Sežane, ki vabi vse ljubitelje gora iz sosednjih in bratskih društev, da se udeležijo tega shoda na lepi razgledni točki na Kokoši, in sicer pri opuščeni stražarnici na Jirmancu, 670 metrov visoko, nekaj korakov od pravega vrha Kokoši.

Sežanski planinci so izbrali ta kraj, kjer bo po vsej verjetnosti stala njihova planinska postojanka, ko bodo, tudi s pomočjo sosednjih planinskih društev, opuščeno stražarnico popravili in preuredili.

Srečanje bo ob 11. uri in po zdravu bo sledila družabnost. Hrana in pijača iz nahrbtnika.

Za vzpon na Kokoš, oziroma Jirmanc, predlagajo prireditelji kar štiri smeri: iz Lipice, ali z mejnega prehoda po »graničarski« stezi, po kateri je hoje 40 minut; iz Lokve čez Lokavsko polje po vozni poti in stezi, kar pomeni eno uro hoje; dve uri hoje pa je iz Lokve preko Preloži na Veliko Gradišče (741) po gozdni poti in mimo ostankov gradišča; in še iz Krvavega potoka mimo Sv. Tomaža po slabši makadamski poti in potem po vozni poti. Tudi v tem primeru je treba pešati dve uri.

SPDT vabi vse svoje člane in prijatelje, naj se srečanja primorskih planincev na Jirmancu polnoštevilno udeležijo.

Pohod na Učko

Planinsko društvo »Kamenjak« na Reki prireja tudi letos tradicionalni pohod planincev na Učko, ki bo v nedeljo, 20. septembra. Zbiranje izletnikov bo na Poklonu, kamor bodo vozili tudi avtobusi, od tam pa se bodo udeleženci pohoda podali na Učko. Planinci se morajo pred odhodom na Učko prijaviti organizatorjem v Poklonu.

Tudi v tem primeru vabi SPDT tržaške planince, da se pohoda na Učko udeleže. (L.A.)

Naročnina: za Italijo mesečna 23.000 Lir - Letna naročnina za 1992 znaša 276.000 lir. Poštni tekoči račun Založništva tržaškega tiska, Trst 13512348; za Slovenijo: mesečna 450 SLT (dnevna 22 SLT). Letna prednaročnina 5.000 SLT za tiste, ki jo poravnajo do 29. 2. 1992. Žiro računa 50101 - 601 - 85845, ADIT Sežana - Partizanska 75 a, telefon 067/73360; Fax 067/72441.

Oglaš:1 trgovski modul (šir. 1 stolpec viš. 23 mm) 80.000 lir; finančni in legalni 120.000 lir; ob praznikih povisek 20%; mali oglaš 850 lir beseda; osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu. Iva 19%. Naročila sprejemajo: iz dežele Furlanije-Juljske krajine agencija PUBLIEST Srl (vsak dan od 8.30 do 12.30), Trst, ul. Montecchi 6 - Tel. 7796-611 - Fax 768697; iz drugih dežel v Italiji podružnice SPI; iz Slovenije in Hrvaške STUDIO VISTA d.o.o., Ljubljana, tel.-fax 216155 vsak dan od 9. do 13. ure razen sobote.

primorski

dnevnik

četrtek, 10. septembra 1992

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600 - Tlx 460894 PD I
Fax 040/772418

GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382 - 535723 - Fax 0481/532958

ČEDAD - Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190 - FAX 0432/730462

Odgovorni urednik Vojimir Tavčar

Izdaja ZTT
Tiska EDIGRAF

Član italijanske
zveze časopisnih
založnikov FIEG

Medtem ko se napadi na civilno prebivalstvo nadaljujejo V Sarajevu razsajajo tifus in druge kužne bolezni

LJUBLJANA — Čeprav je voditelj bosansko-hercegovskih Srbov Radovan Karadžić na londonski konferenci obljubil, da bodo srbske sile do sobote prepustile nadzor nad težko oborožitvijo mirovnim silam Združenih narodov, na kar so ga vnovič opozorile tudi ZDA, pa nič ne kaže, da bo Karadžić vsaj tokrat svojo obljubo izpolnil.

Sarajevo je bilo namreč tudi v torek zvečer tarča silovitega obstreljevanja težkega topništva, pri čemer sta bili ubiti dve osebi, devet pa je ranjenih (Telefoto AP). V naselju Stup, kjer živijo pripadniki hrvaške narodnosti, pa so potekali pehotni boji. Iz Sarajeva so poročali tudi o novem pokolu civilnega prebivalstva. Na staro tržnico v mestu so srbske sile v torek popoldne izstrelile rakete in pri tem štiri ljudi ubile, najmanj deset pa ranile. Med varljivim zatišjem so ljudje pohiteli nabaviti najnujnejše življenjske potrebščine.

V Sarajevu se sicer zaradi sestradanosti ter pomanjkanja vode in elektrike hitro širijo nalezljive bolezni. Dobrih pettisoč ljudi je že zbolelo za boleznijo črevesja, opazili pa so tudi nekaj primerov trebušnega tifusa. V torek zvečer in ponoči so hkrati poročali o nadaljevanju spopadov tudi iz drugih delov republike. Srbske sile so vnovič napadle Bihać, s topovi pa so obstreljevali tudi nekatera mostarska naselja in Stolac. Granate so padale na središče Jajca in Konjic, spopadi pa so se nadaljevali tudi v okolici Goražda, Maglaja, Doboja in Gradačca. Tekom dopoldneva je bilo v Sarajevu mirneje. Srbske sile so le v naselju Hrasno Brdo skušale izvesti pehotni preboj, vendar so jih hrvaško-muslimanske sile zavrnile. Medtem ko včeraj dopoldne v Sarajevu ni bilo večjih spopadov, pa je bilo povsem drugače na severu Bosne v Bosanski Posavini. Tam namreč nenehno potekajo hudi boji. Srbske sile so Bosanski brod dobesedno zasule z granatami, v mestu pa so tudi razglasili nevarnost letalskega napada. Podatkov o morebitnih žrtvah še ni.

Po dokaj mirnem dopoldnevu so včeraj popoldne iz Sarajeva spet poročali o eksplozijah granat. Srbske sile so najhuje obstreljevale Baščaršijo in občino Stari grad, granate pa so padale tudi na številne druge dele mesta. Siloviti spopadi so se razvneli tudi na drugih bojiščih v Bosni in Hercegovini. Srbska letala so dvakrat napadla območje Cazina. Tarča topniškega napada je bil vnovič tudi Bihać ter vasi okoli Brčkega. Topniški in pehotni spopadi so potekali tudi na območju Gradačca. (NIA)

Brezplačno šolanje je v Sloveniji postalo še kar drago

MARIBOR — Ali je sploh mogoče, da je »brezplačno« šolanje tako presneto drago? To vprašanje si v teh jesenskih dneh postavlja vse več staršev, ki so jih na začetku novega šolskega leta presenetile cene knjig, zvezkov in različnih šolskih potrebščin, ki so v Sloveniji glede na povprečno slovensko plačo dokaj visoke. Čeprav na sorazmerno visoke cene šolskih potrebščin zagotovo vpliva tudi gospodarska kriza je vse dražje šolanje tudi nekakšna »logična posledica« uvajanja tržnega gospodarstva v Slovenijo, ko se pač vsi proizvajalci in založniki morajo na trgu boriti za čim večji dohodek, če seveda želijo preživeti sedanje krizne čase. Borba za preživetje in dohodek je tako v Sloveniji že dodobra izrinila iz šolskega področja načela in vrednote, na katerih je temeljil sistem vzgoje in izobraževanja v »samoupravnem socializmu«, ko je bil zasnovan na »socialistični solidarnosti« in »na zagotavljanju enakih startnih možnosti vseh, otrok in mladine, pri šolanju in vstopu v življenje«. Hkrati pa Slovenija še nima jasnega novega koncepta in sistema izobraževanja, tako so učenci, starši in pedagoški delavci v tem »prehodnem obdobju« marsikdaj na milost in nemilost prepuščeni »stihiji razmer na trgu«.

Takšne razmere pa posebej občutijo otroci iz revnejših družin in to še zlasti če živijo na podeželju. Otrok iz socialno šibkih družin starši že težko kupijo vse, kar je potrebno za »brezplačno« osnovnošolsko šolanje, nadaljnje srednje in poklicno izobraževanje pa za vse večje število mladih iz revnih družin postaja nedosegljivo. Res pa je tudi, da številni starši še niso dojeli, da za šolanje njihovih otrok poslej ne bo več v takšni meri kakor v času socializma skrbela družba in država in se zato na začetek novega šolskega leta niso ne finančno in ne drugače ustrezno pripravili.

Cene šolskih potrebščin pa za povprečnega državljana Slovenije zares niso nizke. Mariborčan s povprečno plačo, ki je januarja letos znašala okoli 14 tisoč tolarjev trenutno pa znaša okoli 22 tisoč tolarjev, je za šolske knjige in zvezke prvošolčka moral odšteti 11 tisoč tolarjev, za vse ostale potrebščine pa še nekaj več kot 8 tisoč tolarjev. Za prvošolčka, ki od brata ali sestre ni »podedoval« torbe in drugih šolskih potrebščin, pa morajo starši odšteti še: okoli 5000 tolarjev za šolsko torbico, 2000 tolarjev za peresnico, 2000 tolarjev za copate z vrečko, 1500 tolarjev za risalni pribor ter druge stvari. Opremljen prvošolček potemtakem starše stane okoli 30 tisoč tolarjev.

Pogled v mariborske trgovine pokaže, da drugošolček stane 13 tisoč tolarjev, tretješolček 16 tisoč tolarjev, četrtšolček 15 tisoč tolarjev, petošolček 16 tisoč tolarjev, šestšolček 18 tisoč tolarjev, sedmošolček 20 tisoč tolarjev, osmošolček pa 22 tisoč tolarjev.

Starši, ki pred nekaj leti stroškov šolanja svojih otrok niti niso prav »občutili«, morajo sedaj nameniti za osnovno izobraževanje otroka skoraj dve povprečni mesečni plači. Tako postajajo stroški obveznega šolanja otrok, zlasti v družinah z več otroci, že zelo pomemben dejavnik pri »oblikovanju družinskega proračuna«.

Govorica številke je marsikdaj zapletena in nerazumljiva. Kmet v Slovenskih goricah zato ni želel dati podatkov o tem, koliko potroši za šolanje otrok v številkah, pač pa je dejal: »Za sina, ki hodi v srednjo šolo moram dati iz šole dve kravi, za sina, ki študira elektrotehniko v Ljubljani pa moram letno dati iz šole štiri krave. Kdo ve, koliko časa bo naša štala to še "zdražala"?«

(NIA)

Begunci iz BiH pripovedujejo o etničnem čiščenju

LJUBLJANA — Tadeusz Masowiecki, posebni odposlanec komisije za človekove pravice v OZN, v svojem obširnem poročilu o etničnem čiščenju v BiH omenja tudi Sanski most, kot primer, majhno mesto v bosanski, zdaj srbski Krajini. Med begunci, ki so se zatekli k svojcem v Slovenijo, smo našli družino, ki je prestala »operacijo etničnega čiščenja« v tem kraju.

Gospa Zinka in njen mož sta iz vasi Hrustovo pri Sanskem mostu. Mož si je prislužil pokojnino v Sloveniji in sta si od njegovih zaslužkov zgradila veliko hišo v rojstnem kraju. Vojna je sina zatekla kot mladega vojaka nekje v Srbiji. Kdo ve, kje je. Starejša hči je izgubila moža. Vojne strahote so zapustile sledove na obrazih dveh mladoletnih otrok, ki sta prišla z njimi.

»Še do lanske jeseni so vaški učitelji učili naše otroke. Imeli smo jih radi. Ničlikokrat so bili na kosilu, poroki, pogrebu v kakšni muslimanski ali hrvaški hiši. Kdo bi si mislil, da se v njih skriva tolikšno sovraštvo,« pravi gospa Zinka. »Ko se je v Bosni začela vojna, so vsi oblekli uniforme, nato pa so se z grozljivimi dejanji izkazali kot najhujši klavci. Otroci se spominjajo učiteljev Marka, Milorada, Triva, Šimića in Kerkeza. Hodili so od hiše do hiše (saj so vse poznali) in metali bombe v kleti, kjer so se skrivali njihovi učenci z materami. Če je kdo ostal živ, so ga zaklali. Ubijali so otroke, ki so jih učili pisati in brati. Moj bog, kakšno je to življenje, če se desetletja pretvarjaš, da si človek.«

»Zapisal sem si imena zločincev iz našega kraja in sosednjih vasi, da bi, če se mi bo od same groze zmešalo, resnica le prišla do koga. Nosil sem njihova imena v žepu srajce. V Hrustovu je znan krvolok veterinar Sava, v Tomini natakhar Nedjo Sučur in Gojko Šaula, potem Slobodan Ribić... Vse imam zapisano. Ko jim bodo sodili, bom pričal. Ne bom edini. Moške iz vasi so klali na vrpolj-

skem mostu. Toliko krvi je bilo, da so jo morali prati s cisternami. To je četniška metoda pobijanja ljudi.«

»Po tej vojni ne bo nihče več verjel Srbom, vendar jih je zdaj veliko z življenjem plačalo svojo naivnost,« s solzami v očeh pravi gospa Zinka in izgovarja priimke številnih družin, sosedov, ki so izginili. »Vse so nam vzeli. Otroke, sorodnike, sosedo, hiše, imetje, zlatnino, na koncu še človeško dostojanstvo. Ves čas premišljujem, zakaj. Ali je sploh mogoče tolikšno sovraštvo v človeku, dočerašnjem sosedu. In zakaj. Nič jim nismo naredili. Pomagali smo jim, ko so prihajali bog ve od kod, revni in zbegani. Ali smo res toliko drugačni, da nas je treba ubiti in pregnati?«

»Oh, nekaj že. Vse bi bilo drugače, če bi bili med seboj enotni. Srbi so junaki, dokler jim ne pokažeš zob,« v nemočni jezi ustavi mož novi naval solz in jecljajev svoje žene.

»Glejte, Sanski most je občina z mnogimi vasmi naokrog, v glavnem so mešane, se pravi z mešanim prebivalstvom. Muslimanov je največ. So nekatere vasi, kot je Tomina, Ilidja, Kljevci, Peći, kjer so Srbi v večini. Od tam so nas napadli. Nekaj sto mladeničev iz naše vasi Hrustovo je imelo puške in orožje, ki so si ga sami kupili. Ljudje so se pripravljali na obrambo, saj se je ista zgodba o umorih in zvijačah agresorja ponavljala iz kraja v kraj. Čakali smo, da pride vrsta tudi na nas. In je prišla. Naša vas ima petsto hiš. Imeli smo nočne straže, tako kot vsi drugi. Neko noč so naše stražarje napadli Srbi iz sosednje vasi. Naši fantje se niso dali. Kmalu je iz Banjaluke prišla okrepitev. Napadli so nas z granatami. Nato so zahtevali predajo orožja. Borci so se umaknili v gozd. Niso imeli šansa v borbi z močnejšimi srbskimi vojaki. Vse muslimanske vasi in tudi mesto Sanski most so predali orožje, nakar

se je začela tiha morija, klanje in poravnavanje starih računov. Veliko mladeničev je preplavalo reko Sano in prišlo v našo vas. Zvedelo se je, da se tu še borijo. Dobili smo nove borce. Nekaj najbogatejših mož iz vasi je šlo v gozd prosit naše borce, naj predajo orožje. Srbi so obljubili, da ne bodo naredili nikomur nič zalega. V resnici« so se bali za svoja imetja. Na koncu morije, ko je bilo toliko prelite krvi, kljub obljubam četnikov, se je eden od teh sovaščanov sam ubil. Nekatere je namreč že pregovoril da naredijo napako.«

»Ko so četniki videli, da od predaje orožja ne bo nič, so se podali v čiščenje gozda. Bilo jih je toliko, da smo mislili, da nam bodo pobili vse otroke. Vendar so naši uspeli ujeti 35 četnikov, majorja in še nekega poveljnika. Srbi so imeli pet ujetnikov in predlagali zamenjavo ujetih po principu vsi za vse. Naši niso ho-

teli. Naročili so Srbom, naj pripeljejo pet avtobusov, sicer bodo pobili ujetnike. Dobili so vse, kar so zahtevali in varno prispeli do Bihaća. Tam se borijo.«

»Mi, žene in otroci, ter starci iz vasi smo bili ves čas pred četniki. Nagnali so nas v gozd in nam ukazali, naj kričimo, da nas bodo pobili, če ne spustijo ujetih četnikov in se ne predajo. Hvala bogu, da niso. Zdaj bi bili vsi mrtvi. Tako so se podali za avtobusi in pozabili na nas.«

»Vendar so nas in prebivalce okoliških vasi, tudi tistih, ki so se predali, odpeljali s tovornjaki v Sanski most v neko telovnico. Tam so že bili sledovi bivših ujetnikov, iztrebki, kri, cunje. Po treh dneh brez vode in hrane, so nas peljali na postajo v Trnopolje. Tam smo videli taborišče, bodečo žico, izčrpane ljudi. V živalskih vagonih, stisnjeni kot

Zaslišanje muslimanskih borcev s strani srbskih vojakov (Telefoto AP)

živina, smo potovali v neznano. Ustavljali so. Streljali. Ustavljali. Može je prestal zaslišanje v Sanskem mostu, v tisti telovadnici. Bil je pretepen in ostal brez zob. Ni mogel stati. Vendar smo bili srečni, da smo skupaj. Preden so ga spustili, so rekli, da je vseeno, če ga zakoljejo, ali pa umre na poti, dvajset kilometrov proč. Čakali smo, da bomo zleteli v zrak, ves vlak. V tem holokavstvu je bilo vse mogoče.«

»Vlak je stal na nekem mostu. Pred nami je bil tunel. Spodaj reka. Bili smo nekje pred Dobojem. Na vsakem metru mostu je bil oborožen Srb. Bili smo v dolgi koloni. Vsak hip sem slišal top padec v vodo. Mislim sem, z grozo, ljudi mečejo v reko. Potem pa sem slišal, da so ukazali, naj vso prtljago zmečemo v reko. Žene so se uprle. Po prvem strelu in ubitih ženski, so utihnile. Samo to smo še imeli. Nekaj cunj. Žena je skrla tudi nekaj zlatnine. Denar in nakit so nam pobrali že v vasi. Ko smo zmetali torbe z mostu, se oglašalo orožje z druge strani tunela. Srbi v beg. Množica v paničnem prerivanju hiti proti tunelu. Nekdo z druge strani pomirja množico in pove, kje ni min. Torej so nas hoteli nagnati na minsko polje. To je tista obljuba, da bom kmalu mrtev. Zbili so mi zobe in rekli, da jih ne rabim, ker ne bom več jedel. Eden me je držal za lase, pritisnil me je ob steno, drugi je že prišel z nožem k meni, ko so se odprla vrata. Še ta hip sem bil pri zavesti, da sem zagledal bradača, ki vstopa v mučilnico in preklinja moje rablje: "Ne marite mi pisarne," zatuli, "saj ga čaka smrt nekaj kilometrov proč."«

Še nekaj korakov, sem si govoril, ko sem naslonjen na ženino ramo korakal proti tunelu, še samo malo napora in njihova grožnja se ne bo izpolnila. Na drugi strani so nas čakali naši borci. Bil sem rešen. Srbski heroji iz zaklonišča so še streljali na begunce z mosta.«

ENA BEGIĆ